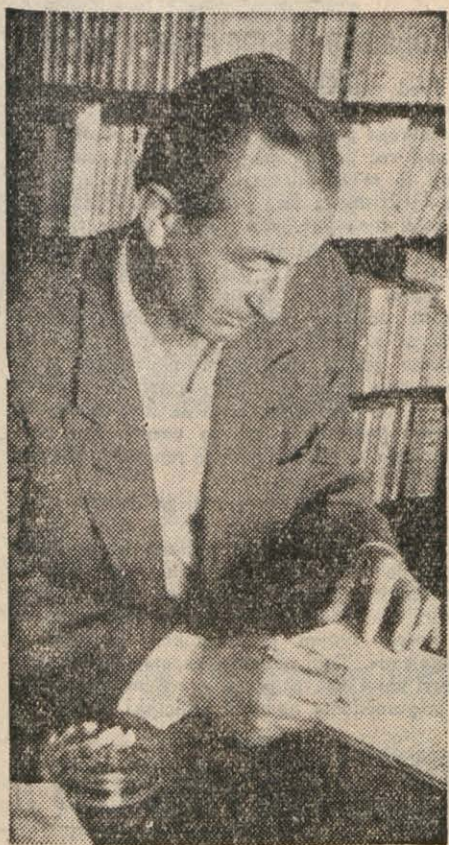

Naš priljubljeni novelist Ciril Kosmač je pravkar izdal svojo novo knjigo »POLJADNI DAN«. Berite o tem na 4. str.!

Na 3. strani: Churchillovi spomini

Štev. 8.
Leto I

Ljubljana, 10. decembra 1953

8 STRANI
CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ
POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN
RAZVEDRILA

Vsem bralcem, naročnikom
in prodajalcem »T.T.« sporo-
čamo, da se je uprava prese-
lila v Tomšičevo ulico št. 7.
Nova telefonska številka je
od 23-522 do 23-526, interno 16.
Številka tekočega računa
pri Narodni banki
601-T-428.

**tedenska
tribuna**

**TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«**

Cena 15 din

Obiščite nas in prepričajte se

Odraz dvatisočletne kulture

Veronski ptičarji

V Italiji pojedo na milijone ptic pevk

meso od kosti, so me začudeno pogledali: ptice namreč jedo s kostmi vred. Čeprav za moj okus niso nobena poslastica, je vendar »polenta con uccelli« narodna jed v Padski nižini. Ni čudno, da se marsikateremu tujcu Italijani zastudijo že samo zaradi tega.

V OKOLICI VERONE PTICE NE POJO VEC

Ko prelete Verono prve jate malih pevk, postanejo vsi Verončani, stari in mladi, revni in bogati kot obsedeni in se trudijo na vse kriplje, da bi polovili čimveč pernatega drobiža. Streljajo jih s štorami, love v mreže, nastavlajo limanice. Ta lov je pripeljal že tako daleč, da lahko bodiš ure in ure po okolici Verone in ne slišiš peti niti ene same ptice. Zato pa srečuješ povsod love in slišiš pokanje pušk.

Nevarnejši od strelcev pa so pokloni ptičarji, ki jih love v mreže. Ob stalnih ptičjih poteh in počivališčih nastavlajo dolge mreže, v katere se ponoči, ko ptice ne vidijo, nalovi na tisoče malih pevk.

Nekoč sem s prijatelji obiskal znamenito ptičje lovišče. V temni noči smo čakali v stolpu, kjer se zbirajo ptičarji. Bila je popolna tišina, toda potem je iz nenadoma zmotil rahel »čiv-čiv«, ki se je do jutra spremenil v pravo zmedo ptičjih glasov. Ko se je zdanilo, so v mrežah, ki jih v višini 2 metrov razpnejo nad drevjem, frfotale neštete drobne pevke. Samo ptičar, ki me je povabil, naj si to stvar ogledam, je nalovil v tej noči okrog 400 ptic.

Ščinkavce pa lovijo drugače. V gal dojo kletko z vabniki (ščinkavci ali čizki), na drog pa posade tudi čuka, ki ga ptice pevke sovražijo in se zato divje zaletavajo vanj. Ko se okrog teh revežev nabere dovolj ptic, pa skočijo ptičarji z divjim krikom in razglasi mednje, da se preplašijo, hitro odlete tik ob zemlji in se ujamejo v izdajalske mreže.

Primitivna ljudstva jedo sicer kobilice, toda ptičarjem pevkom povsod prizanašajo. Le Italijani jim ne. Vidi se, da so tudi to, kar vso svojo dvatisočletno kulturo, podedovali še od rimskih cesarjev!

Vse za lepoto

Pravijo, da so našli rešitev za ženske, ki nimajo ravno najlepših nog. Porozna guma bo napravila tisto, kar narava ni zmogla — toda šele potem, ko prestopi nesrečna žrtev lep čas v takšnih škornjih, kjer ji odvzamejo mavčni odtis noge, pregledajo vse lepote pomanjkljivosti in napravijo potem iz gumije potrebne vložke

Kmet Brglez tolče kotle

Bakrene kotle uporabljamo v vsakdanjem življenju, v industriji, tudi v zdravilstvu — povsod jih lahko vidimo. Toda proizvodnja bakrenega kotla ni tako enostavna in lahka stvar. Res je sicer, da majhne kotleče delajo kakor lonce — odrežejo kos pločevine ga položijo v stroj — stiskalnico in kotel je gotov. Toda večji kotel posebno tisti, ki so iz nekoliko debelejših pločevin, pa so naravnost proizvodni problem. Pri nas je sicer nekaj tovarn, ki izdelujejo kotle — ena največ-

Bakreni kotel je treba torej izdelati na roko. Pločevino mora mojster tolči z lesenim kladivom. To je edini način, da dobimo enakomerno in žilavo bakreno steno, kajti vlit baker ni uporaben, saj ni žilav in se že pri najmanjšem pritisku razleti. Mojstrov kotlarjev je pri nas sicer precej — vendar strokovnjakov za debelo pločevino ni, skorajda ni...

In vendar živi pri nas nekdo, ki je strokovnjak za to delo — to je star kmet v bližini Slovenske Bistrice, ki tolče kotle le kot postransko delo. K njemu prinašajo vsi pločevino, ki si jo žele dati predelati v kotle, kajti njegovi izdelki so več kot solidni. Toda Brglez ne tolče samo za naše domače, slovenske potrebe, k njemu pošilja zagrebška tovarna kotlov svojo pločevino, da ji izloče debele kotle. Njegovo delo je nadvse zanimivo: edino orodje, ki ga uporablja, je leseno kladivo in »nakovalo« iz trdega lesa. Moža je užitek opazovati kako delo — delo mu gre kar nekaj samostojno izpod rok. Kotel s premerom čez en meter in debelino sten 8 milimetrov tolče v tridesetih urah. Vse to delo pa opravlja v »prostem času«, kajti o sebi pravi, da je kmet in je zanj prvo delo na polju...

Dragoceni prijatelji

Bogat industrialec iz Torina je leta 1936 hotel vložiti nekaj denarja v nakup briljantov, kjer bi bil njegov kapital bolj naložen kot pa v bankovcih, ki so lahko vsak čas razvrednoteni. Njegov »najboljši« prijatelj, ki se je dobro spoznal na dragulje, se je ponudil, da mu preskrbi željeno blago. Priskrbel mu je 22 briljantov, ki bi bili denar vredni 20 milijonov lir. Dragulje je industrialec skrbno zaklenil v šatuljo in jo izročil v varstvo mestni banki.

Pred nekaj tedni je hotel razširiti svoj obrat in, da bi kril stroške, se je odločil, da bo prodal nekaj briljantov, ki jih je kupil pred 17 leti. Briljante je nesel k draguljarju, ki pa mu je mirno dejal: »Vsi dragulji so ponarejeni, takih ne kupujem!«

Industrialec je tekel na policijo in prijavil goljufijo, toda prijava je bila brez učinka, kajti njegov »dobri« prijatelj in draguljar, ki mu jih je priskrbel, sta že pred nekaj leti umrla.

»Uccelli, signori! — Sveže ptice!« doni v jesenskih mesecih na Piazza Erbe v Veroni. Stojnica za stojnico je polna bednih, majhnih ptic. Tu prodajajo ščinkavce in ščinkavce, tam drozge in kose, pa spet majhne mrtve pastirke. Na kupe jih je — s skrcenimi nogami in odprtimi kljuni. Njihova trupelca so kot poslednja nema obtožba človeške okrutnosti.

Ni večjega nasprotja kot je med veselo, starodavno Verono in ptičjimi trupelci na Piazza Erbe. Poleti prodajajo tam le zelenjavo in sadje, od septembra do novembra, v času selitve ptic, pa ga zasujejo ptičarji z balgom s svojih gorskih lovišč.

Največji promet je okrog desetih. Takrat namreč hodijo nakupovat debelušne Verončanke male pevke.

GRMADE PTICJIH TRUPELC

Nekateri trgovci ponujajo svoje blago oskubljeno in ne morete si misliti, kako drobna so ta ptičja trupelca — dostikrat komajda za večji oreh. Toda to laških sladokuscev ne moti. Negovane roke z rdečo pobarvanimi nohti strokovnjaško presojajo kvaliteto in jih kupujejo po ducatih. Vse vrste baje niso enako dobre in zato se zgodi, da že ob enajstih zmanjka grlic in ščinkavcev, ostane pa še na kupe kosov in drozgov.

Rasunajo, da samo v Veroni prodajo letno 8 do 10 milijonov ptic pevk. Vrste ptičev, ki so na prodaj, se menjajo z letnimi časoma. V septembru dobite večinoma le prepelice

Svet v avtomobilih

Po podatkih, ki so jih zbrali v letošnjem poletju, vozi danes po svetu 76,1 milijonov motornih vozil, ali za 4,3 odstotke več kot lansko leto. To število je zanimivo pogledati v primerjavi s številom avtomobilov pred drugo svetovno vojno. Takrat je bilo za 31,5 milijonov avtomobilov manj. To se pravi, da je celotno število naraslo za 70 odstotkov. Od takrat je število osebnih avtomobilov naraslo za 21,7 milijonov, število kamionov in avtobusov

pa za 9,7 milijonov, kar pomeni, da se je podvojilo. Število motornih koles po vsem svetu je 6.057.000, poljedelskih traktorjev pa 6.774.000.

Zanimivo si je pogledati ta avtomobilski porast po kontinentih. Nič čudnega se nam ne zdi, da je ravno v Evropi dvig najmanjši. Saj je bila medtem vojna in po vojni dolgo časa racionalizacija goriva. Drugod po svetu so bili v tem oziru bolj srečni. 40-odstotnemu dvigu števila osebnih avtomobilov v Evropi prednjačijo ZDA z 72-odstotnim dvigom.

Toda tudi vse te številke ostanejo suhe, če jih ne primerjamo in osvetlimo s številom prebivalstva po posameznih kontinentih: v Evropi je na 20 prebivalcev 1 avtomobil (to velja za severno Evropo, za južno komaj na 94 prebivalcev), v vzhodnih evropskih državah pa je po cenitvah — točni podatki manjkajo — na 128 prebi-

**78.900
IZVODOV**

valcev 1 avtomobil. V Južni Afriki je tudi precej avtomobilov, tako da pride eden na vsake 20 prebivalcev, v severni pa na vsake 127. Slabše so razmere v Srednji Afriki, kjer pride šele na vsake 361 prebivalcev 1 avtomobil. V Aziji so razmere najslabše. Tam je treba prešteti 783 prebivalcev, da pridemo do 1 avtomobila, v Južni Ameriki pa že na vsake 75 ljudi. Najbolje je seveda v Severni Ameriki. Tam je v Kanadi na vsake 4,5 prebivalcev 1 avtomobil, v ZDA pa na vsake 3 prebivalce.

In h koncu še majhna zanimivost, da je tudi po pacifiških otokih lep odstotek avtomobilov. Na vsake 6,2 prebivalca imajo tam po 1 avtomobil.

Sestanek na Bermudih: »Sicer pa moramo biti enotni!...«

V tej številki:

Bermudske skrivnosti
Opozorilo zgodovine
Trst - sedež OZN?
Po Perziji
Pohotnež
35 LET
po smrti Ivana Cankarja
Argentinski film

ŠE ENKRAT

Zbiljsko jezero

BO ALI NE BO?

Članek, ki je izšel v naši zadnji številki, je zbudil veliko zanimanje, zlasti med ljubljani. Vendar se je pazljivo bralce vprašalo, v čem je »svojskost« novega kopališča. V našem članku res ni razvidna, kajti »tiskarski škrat« je v stavek vrnil »ne«, ki je spremenil celotni smisel. Pravilno se ta stavek namreč glasi: »Kopalec bo mogel oddati v varstvo svojo obleko in druge stvari tamošnjemu garderobierju.« Torej garderobier bol...

Bermudske skrivnosti

Ugibanja, ki so v dolžino in širino napolnjevala vsi svetovni tisk — razen moskovskega, kjer so o vsem napisali le nekaj lakoničnih stavkov, o tem, kaj bodo sklepali in sklenili na konferenci »velikih treh« na Bermudih, so se razblijala v kratke uradne komunikacije, iz katerega je težko izločiti najmanjši namig, kaj nam bo prinesla prihodnost.

Sestanek »treh« je bil dejansko sestanek dveh in pol toliko važnost, so vsi posvečeni francoskemu ministrstvu predsedniku Lanielu, da se je le-ta ob prihodu pod mlo bermudsko podnebje hudo prehladil in preživel obo konference v bolniški postelji, proč od konferenčne mize, ob kateri sta se Eisenhower in Churchill menila o medsebojnih težavah in kjer je francoski zunanji minister Bidault le od časa do časa pojasnili »francosko stališče«.

Novinarji so sicer protestirali, ker so jih potisnili ob stran in jim niso hoteli povedati niti najskromnejših podatkov o tem, kaj so govorili državniki; vendar ta protest ni nič zalegal: konferenca na Bermudih se je hote zavila v neprodorni plašč skrivnosti. Zakaj? Pravega odgovora le nimamo. Morda zato, da lahko še naprej ugibamo...

Edini prijemljivi sklep, ki je bil sporočen javnosti, se nanaša na odgovor zahodnih velesil na moskovsko noto: washingtonska, londonska in pariška vlada sta privolili na sestanek štirih zunanjih ministrov, ki naj bi bil prvi dne januarja v Berlinu. Sedaj je na Malenkovu in Molotovu, da sporočita še svoje soglasje...

Vse druge govorice okrog razgovorov na Bermudih so nejasne in neoprijemljive. Začeli so baje s Trstom... in končali z Indokino, vmes pa so baje govorili še marsikaj, pri čemer evropska vojska slej ko prej ni bila v ozadiju.

Nas zlasti zanima, kaj so gospodje govorili in »odredili« glede Trsta. Ali so vnovič ponovili svoje odločitve s prejšnjih dni? Ali so prišli do konference med Jugoslavijo, Italijo, Veliko Britanijo, ZDA in Francijo, in če bo, v kakšni obliki? Na obeh straneh meje se sicer jugoslovanske in italijanske čete umikajo z mejne črte, kar vnaša mirnejše vzdušje in je enkrat dokazuje našo željo po spravi, vendar popolnoma nejasno je še, kaj čaka Trst in naše ljudi v coni A...

V tajnostnosti je tudi zavita usoda Evropske obrambne skupnosti. Za Rusje je bil pogoj za sožitje med Vzhodom in Zahodom — umik načrta o evropski vojski, ali bolje prepoved nemške oborožitve. Ali se bodo glede tega kohtileva vprašanja spoznale v Berlinu?

Kaj pa Koreja in Kitajska in z njima povezano vietnamsko vprašanje? Kdo je prevladal na Bermudih — ameriška diplomacija, Churchill ali bolni Laniel?

V teku — morda bližnjih dogodkov bomo nemara dobili odgovor na vsa ta za sedaj še v skrivnosti zavita vprašanja...

Trst — sedež OZN?

Ce bi Trst doleteli za sedež Organizacije združenih narodov, bi bilo rešeno tudi vprašanje Svobodnega tržaškega ozemlja, je napisal tržaški dnevnik »Corriere di Trieste«. Tržaški neodvisnostni list trdi, da bi bilo bolj logično izbrati Trst, pa ne New York za sedež OZN, kajti vprašanje manjšin na tem področju bi bilo pod varstvom Združenih narodov.

Urednikom tržaškega lista ni težko priznati originalnosti in tudi dobrih (zlasti za Tržčane) namenov, predvsem, ker bi s tem Trstu ne usahnili vir dobrih dohodkov. Vendar je do uresničitve te zamisli morda malo New Yorkom in Trstom — gotovo še daleč...

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »NAS TISK«. Odgovorni urednik dr. Dušan Šavnik. — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 7, telefoni: 23-522, 23-523, 23-524, 23-525 in 23-526 (interna številka 33). Uprava, naročniški in oglašni oddelki: Ljubljana, Tomšičeva 7, telefoni: 23-522, 23-523, 23-524, 23-525, 23-526 (interna številka 16).

Proti kašlju pomagajo prsne karamele "Pionir" proizvajajo jih izključno

"Jugodijetika" Zagreb tovarna farmacevtsko dijetetskih proizvodov imajo "Pionir"

Zahtevajte samo prsne karamele "Pionir" v izvornih vrečkah, ker vam je s tem zagotovljena kvaliteta in čista.

100.000 avtomobilov Zapiski z Dunaja

Ce pričakujete kakšnih posebnih novic, se motite. Malo novega sem opazil v Avstriji od zadnjega leta. Najvidnejše je to, da na Semmeringu in na ostalih prehodih med rusko in zapadnimi konami ni več spuščne rampe in obveznih pregledov dokumentov, marveč je ta rampa dvignjena in ruski stražar te ne ustavlja več. Tudi internacionalna policija v dunajski prvi četrti je zamenjala jepe z modernimi belimi Chevroleti, na katerih so naslikane zastave štirih okupacijskih sil in znak Združenih narodov. Tudi obnova je zelo napredovala in ruševine ne kazijo več videza avstrijske prestolnice. Res je, da je še mnogo stvari v delu, da se niso obnovili vsi mostovi preko Donave, da bo Državna opera po načrtih obnovljena šele leta 1956, vendar pa je bilo že veliko storjenega.

Tako kot včasih, tudi danes kaj hitro prepoznajo Jugoslovane, če pride v kavarno. Trije bodo, pa bodo naročili buteljko vina. Avstriji pijejo raje belo in žganje — vino je predrago.

»Porodilnice«, »Borbo« in zagrebški »Vjesnik« sem videl izložene v treh kioskih in pa v knjižarni »Jugoslovanske knjige«. Razlika je le v tem, da stane v kioskih izvod 80 grošev, v naši knjižarni pa šiling in pol. Ta čudna razlika seveda ne dela ugleda naši knjižarni. Tudi sam izbor knjig v njej ni zadovoljiv. Nekateri knjig imajo tako velike košice, da jih ne bodo niti prodali, drugih pa sploh nimajo.

Na Dunaju je promet vsekakor najzanimivejši za povprečnega obiskovalca, ki nima časa, da bi si ogledal dragocene muzeje in galerije. V muzeju o obnovi Dunaja lahko vidite, da je bilo v tem mestu junija 1945 registriranih 12 privatnih avtomobilov. Danes pa je registriranih nad 100.000! Zato ni čudno, če mnogi tuji obiskovalci ta promet. Težko bi bilo reči, koliko naših soferjev bi se tu znašlo, če teže pa, koliko bi se znašlo naših pešcev. Povprečna brzina avtomobilske prometne na Dunaju je okoli 60 km na uro, pa vendar je relativno malo prometnih nesreč. Troblienja s širenami skoro ni slišati. Na vseh važnejših križiščih so semaforji, ki z rdečimi, rumenimi in zelenimi lučmi usmerjajo voznike in pešce. Ko rdeča luč zapre ceste, so disciplinirano ustavijo vsi soferji in pešci. Po ulici, ki to ceste prečka in ki je odprta, pa zdrvi avtomobili in cela truma pešcev. Avtomobilist, ki hoče s proste ulice zaviti na desno, se ustavi prav sredi križišča in čaka, kdaj bo odprta prečka na ulico. Ostali, ki gredo naravnost, pa ga prehitevajo po desni strani. Včasih se nabere na sredi križišča po deset vozil in več. Pred semaforji se ne ustavljajo avtomobili samo v eni vrsti, marveč kar po trije vrstice. Na desni strani so tisti, ki nameravajo kreniti na desno, v sredini tisti, ki bodo šli naravnost, ko bo križišče odprto, na levi pa tisti, ki bodo zavili na levo. Prehiteva lahko dva avtomobila vtrije, če je le cesta dovolj široka. Osnovno načelo je, da noben avto ne preide z desne polovice ceste na levo.

Dunaj ima mnogo starih ozkih ulic, ki včasih s pločniki vred niso široke niti 4 metre. V njih je promet enosmeren, parkiranje je pa dovoljeno. Seveda parkirajo malo na pločniku in avto, ki bi te rad obšel, za-

Vzpon in zaton nemškega Reichswehra

Opozorilo zgodovine

Kdor bo z Nemci srebral juho, mora imeti dolgo žlico

Med vsemi mednarodnimi vprašanji je nemara problem ponovne nemške oborožitve najbolj v ospredju, obenem pa tudi najbolj kohtljivo. Premnogi se namreč sprašujejo, ali je pametno in varno dati Nemcem spet orožje v roke? Glede tega vprašanja vlada v svetu velika zmeda: Rusi in Američani, Angleži in Francozi ter vsa Evropa razpravljajo o tem, vendar nihče ne ve pravega in dokončnega odgovora.

800 strani »godovine«

Odgovora na to vprašanje ni dal niti John Wheeler-Bennet, ki je prav te dni objavil debelo knjigo »Nemška oblast«, v kateri opisuje razvoj nemške vojske od l. 1918 do l. 1945. Ta zgodovina je v glavnem zgodba oseb: v njej srečujemo vrsto imen — nemških generalov, ki so dolga leta metali svojo sivo senco na vsi Evropo. Mnogi med njimi so že pod rušo, premnogi pa žive danes v senci dogodkov, marljivo delajo in najbrž čakajo, da znova napočijo njihovi časi...

Od feldmaršala do podporočnika

Galerija teh nemških vojaških osebnosti je pestra: ti morajo biti hladni, preračunljivi in tudi bistri, čeprav ne dovolj: to je nemški oficirski zbor — aroganten in privilegiran, vsi njegovi pripadniki — od feldmaršala do podporočnika — pa so dobesedno obsedeni z mislijo, da je slava Nemčiji istovetna s slavo Reichswehra.

Med temi zgodbinami je zlasti zanimiva tista, ki govori o von Seecktu, o »čarovniku«, ki je spet postavil na noge nemško vojaško moč, potem ko je doživela brodomol v prvi svetovni vojni. Ta zgodba je začetek vse druge so bolj ali manj kopije prve, kajti nasledniki von Seeckta so bili le njegovi učenci, daleč slabši od učitelja, kajti naposled so izpustili oblast celo iz svojih rok...

Država v državi

Ni manj ni v tej zvezi značilna miselnost nemškega naroda, ki je dopustil, da je vojska postala država v državi, skratka oblast, ki je stala nad zakonom.

»Pruska ni država, ki bi imela svojo vojsko«, je napisal grof de Mirabeau l. 1788, »pač pa je to armada, ki ima svojo državo«.

Isto se je ponovilo v zedinjeni Nemčiji. Celo »železni kancler« Bismarck ni smel sodelovati na sestankih vrhovnega vojnega sveta, kajti »ta civilist bi lahko izdal državne skrivnosti«.

Že l. 1918, ko Hohenzollerjev ni bilo več v Nemčiji in ko je bila Nemčija poražena, so nemški generali napravili načrt za obnovo nemške oborožene sile. To je bilo dva dni pred podpisom premirja...

»Vojska se bo pridružila meniu«

Generalni polkovnik Hans von Seeckt je bil tisti, ki je vodil nemško vojsko skozi težko obdobje obnove. Von Seeckt je bil človek s širokim obzorjem, veliko širšim, kot »bi pričakovali od človeka v uniformi«, kajti na svoj način je bil genij.

Kolikor hitro je bil mogel je general von Seeckt potegniti armado iz političnih sporov in spletk. Toda kljub temu je vojska ohranila svoj

Ženska na Bermudih

Sir Winston Churchill in Anthony Eden sta enkrat za spremembo prekršila tradicionalno britansko konservativnost ter sta na mesto običajnega sekretarja vzela s seboj na Bermude žensko — Miss C. Petrie. Morda sta hotela tako še bolj poudariti naravno lepoto kraja, kjer poteka ta važna mednarodna konferenca. Dejstvo pa je, da je bila Edenova sekretarka edina ženska, ki je ob razgovorih na Bermudih sedela za konferenčno mizo skupaj z veliko trojico.

položaj ko odločujoči činitelj v nemški politiki. Ko je v zmedenem l. 1923 predsednik Ebert vprašal von Seeckta: »Gospod general, ali se nam bo vojska pridružila?« — je von Seeckt odgovoril: »Armada se bo pridružila meni!«

Nasledniki

L. 1926 je bila vojska že pripravljena in 100.000 moč, ki jih je dovoljevala versajska pogodba, je samo čakalo, da jim dodajo nove vojske. Nemško gospodarstvo je bilo pripravljeno za preusmeritev na vojno produkcijo...

Von Seeckt je nasledil generalni poročnik Kurt von Schleicher, rojen intrigant. To je bil človek, ki je bolj kot kdo drugi izročil armado

Dve sliki iz knjige »Nemška oblast«: generalni polkovnik Hans von Seeckt (levo) in maršal Werner von Blomberg — tipična predstavnika nemške soldateske

nacistom, kajti vojsko je potegnil iz slonočenegega stola osamljenosti in vzvišenosti ter začel z njo igrati na politično karto.

Tedaj je bila edina armada toliko močna, da bi lahko strla moč nacistov. Toda generali te moči niso nikoli uporabili, kajti vedno so mislili, da jim ne bo težko nadzorovati »kaplarije« Hitlerja. Hitler je bil pač tisti, ki je vojski objubil oborožitev, kakršne jim weimarska republika nikoli ni dala...

Pet sarot

Ni rečeno, da so bili vsi generali na strani Hitlerja. Nekateri so n. pr. l. 1939 po kanalih iz Berlina sporočili v London, da se Hitler pri-

Po Perziji in njenih mestih

Burni dogodki zadnjega leta v Perziji so se nam zdeli zaključeni s pobegom šaha in Mosadikovim prevratom. A že nekaj dni nato je postala Mosadikova vila cilj topovskih krogel in letalskih bomb, šah se je iz Rima zmagoslavno vrnil v Teheran, general Zahedi pa je pripravil proces proti veraženemu predsedniku. Abadanske rafinerije so že spet predmet prebujenih apetitov angleških in francoskih, skrivnostna oseba verskega poglobarja Kašanja pa kakor senca visi nad vsem tem zadnjim burnim letom.

Perzija je gorata dežela, ki je delno brezupno izsušena zaradi prevročega sonca in pomanjkanja vode, a delno radodaren vrh, predvsem na severnem robu gorovja Elbrus, vzdolž Kaspijskega morja in tropske obalne pokrajine po Perzijskem zalivu.

Iz Teherana, tropske perzijske prestolnice, vodi asfaltna cesta skozi izsušeno, gorato deželo v Gum, šiško sveto mesto, dom Fatiminske svetišča, grobov 10 kraljev in okoli 400 svetnikov. Mnogobarvne pološčne kupole mošej in grobnice se dvigajo iznad kupa hiš, ki imajo barvo blata, in temnozelenih vrhov. Med vozovi z oslovsko vprego in pastirji smo hiteli dalje po cesti, popolnoma pokriti s čudovitimi preprogami, ki so bile izpostavljene žgocemu soncu in prometnim sredstvom, ki bi dobile starinski videz, ki je pri zahodnih odjemalcih tako priljubljen.

Sli smo mimo trdnice Trans-transke železnice, ki vodi od Kaspijskega jezera preko Teherana in Abadan v Perzijski zaliv. Isfahan in Shiraz sta z glavnimi mestoma zvezana le s cesto. Vzdolž gorske poti pa teče tudi telefonska žica, obesena na nekaj, kar je podobno filozofnim palicam. Poleg te pa je še britanska dvožična linija, ki ima sicer železne opornike, a je medmestni telefonski pogovor kljub temu odvisen od srečnega naključja.

Ko se vozijo skozi deželo, ki je monotonno rumena od barve zemlje in ki jo le tu in tam poživlja nežno siva barva kroglasto oblikovane rastline, se nepričakovano dvig-

vozi prav tako na pločnik.

Na vseh križiščih, kjer ni semaforjev niti prometnih policajev niti ni označena prednost smeri, bo vsak sofer pred križiščem ustavil svoj avto in bo, ko se bo prepričal, da ima prosto pot, pognal spet naprej. Prav tako pri izhodu vseh stranskih ulic na glavno ulico, pa naj zavije na levo ali na desno.

Dá je možno v odprtih ulicah ob tako velikem prometu razvijati visoko brzino, gre zahvala predvsem discipliniranosti tako soferjev, še bolj pa pešcev. Glavne ceste prečkajo samo na za to določenih mestih, manjše pa, ko se dobro prepičajo, da je cesta prosta. Kadar gre večja skupina soferjev, bo prometni policaj vedno zapri ves promet v obeh smereh, to je, prižgal bo rumeno luč in spremenil bo skupino preko ceste. Prav tako sem videl mnogo primerov, da je policaj — prometni ali oni, ki je stavljal pred kakšno ustanovo, spremenil slepec ali stanko preko ceste, da se mu ne bi kaj zgodilo.

V zadnjem času pa uvaža dunajska policija posebno službo. Ugotovljeno je namreč bilo precej prometnih nesreč zaradi vinjenosti vozačev. Zato lahko, če si se ga kje preveč nalezel, javiš samo najbližji policijski stražnici in kmalu pride sofer, ki te zapele domov s tvojim lastnim avtomobilom in ti ga postavi v garažo. Seveda — drugo jutro pride račun.

Da bi se bolj zmanjšala prometne nesreče, izdala avstrijska policija vrsto kratkih predfilmov, ki skušajo s močnimi psihološkimi prilemi vzbuditi pri ljudih še večjo discipliniranost in pazljivost pri prometu. Pravilo, da ti kratki agitacijski filmi niso brez uspeha.

pravila na pohod proti Poljski. To sporočilo je vsaj Veliki Britaniji pomagalo, da je vstopila v vojno.

Nekateri oficirji so se zarotili proti Hitlerju. Pripravili so pet udarov med l. 1933 in l. 1944, med katerimi je bil tudi tisti, ko je bil Hitler ranjen od bombe, ki je eksplodirala v njegovi bližini. Toda vsi ti zarotniški poskusi so propadli v glavnem zato, ker nemški generali niso imeli moralne osnove, na kateri bi zgradili svoj odpor. Njihovi cilji se niso razlikovali od Hitlerjevih: tako Hitler kot generali pa so hoteli zase — vsi oblast!

Orgije sadiema

Po julijem puču l. 1944 je nastopilo obdobje sadijskih orgij in preganjanja, toda nemški oficirski zbor ni imel več moči protestirati. Še več: nemška vojska je postala slepo orožje v rokah blaznežev. Polom, ki je prišel potem, je prisilil tudi nemške generale, da so priznali svoje napake. Toda do danes med njimi še ni bilo nikogar, ki bi si drznil obsoditi tisto, kar je počenjala v drugi svetovni vojni nemška vojska. V Nemčiji še danes prevladuje mnenje, da tega ni mogoče javno obsoditi, kajti s tem bi bil okodovan moralni ugled nemške vojske — in nemškega naroda.

Gre še za vprašanje: ali so se nemški generali dovolj naučili iz zgodovine, ali pa bodo poskusili znova?...

Ali jim je mogoče zaupati?

Tudi na to vprašanje ni odgovora. Danes so v Washingtonu ljudje, ki so pripravljene pozabiti na vse in podpreti ideje, ki jih imajo nemški generali. Ali ni ta igra nekoliko tvegana? Francozi se je resno bojijo, Angleži ji tudi niso preveč naklonjeni, Rusi pa so do skrajnosti vznemirjeni, zlasti še, ker naj bi prav na Bermudih padla zadnja beseda o bodoči usodi nemške vojske. Kaj bo v prihodnosti ne vemo, toda opozorilo zgodovine je dokaj prepričljivo. Na vsak način pa je gotovo, da kdor bo skupaj z Nemci srebral juho, mora imeti vsaj zelo dolgo žlico...

nejo iz planote mrzle, rjaste, rumene ali škrlatne gore.

Znova in znova križajo stare karavanske poti, ob katerih vidiš na pol razpadla karavanska zatišča in zapuščene vasi iz surove opeke. Veter in zimski dež počasi dokončuje razdiralno delo in iznad golih sten se vidi samo še katera kupola stare mošeje. Barva, ki prevladuje na teh kupolah, je turkizna modra in iste barve so tudi ptiči, ki posedajo po edini telefonski žici.

Srečaš le malo ljudi. Tu pa tam se primaje kak avtookus, ki je edino prevozno sredstvo v teh krajih, pa zopet karavana tekoča nato-vorjenih neobutljivih kamel. Ob poti je vas, skozi katero teče potok, ki tej vasi pomeni življenje... Skoraj pol prebivalstva je bolnega na trahumu in skoraj ni otroka, ki ne bi imel kakšne kožne bolezni. Potok služi za umivanje bolnih udov, pranje perila in mnogi iz njega tudi pijejo.

Isfahan je velika oaza in tu se dvigajo palače in mošeje iz pravilic. Jezik in harmonija barv se zdita vznemirljiva ob slučajnih disonancih, prav kakor perzijska glasba, in ne moreš se upreti tej privlačnosti. Mošeje pa razveseljujejo s plemenitostjo svojih oblik okoli marmornatega ribnika in rumenimi, rdečimi in temnozelenimi opekami, ki pokrivajo stavbe zunaj in znotraj ter spominjajo na preproge in pričarajo vzdusje samske tihoosti.

Yezdy Khast je majhno, na skalah zgrajeno mesto sredi prahu in pušcah. Oko ti presenečeno obstane nad radodarnim zelenjem, ki ga te dolinice poklanja majhen potok, ki istočasno napaja mala rizeva polja nekaj sto kvadratnih metrov površine.

S terase Persepolisja je veličasten razgled na planoto, ki jo obrobijo gore, in ob vzhodno monumentalnega stopnišča pelje pastir svojo čredo ovce. Počasni pada mrak in komaj vidiš še nekaj nomadov, ki postavljajo šotore in prižigajo ognje.

Shiraz — mesto, ki dolguje mnogo svoje slave dvema velikima pesnikoma Hafisu in Saadiju, ki sta bila tu rojena in zažgana, in ki je domovina vrtnic. Shiraz — mesto, ki ima lastni moderni vodovod, najmodernejšo bolnišnico in lepe široke ceste. Večino teh pridobitev je svojemu mestu poklonil Mohamed Nemaży, ki si je v ZDA nazgradil ogromno bogastvo in je pozneje zaupal preureditvi mesta škotskim inženirjem, italijanskim graditeljem cest in ameriškim higijenskim strokovnjakom.

V glavnem pa sta moderna tehnika in življenje prišla do čudnih kompromisov življenja praprebivalcev in sofisticnega kozmopolitizma.

Nekateri plemenski poglavarji se vozijo okoli v ameriških limuzinah, govorijo tekoče zahodne jezike in izgubljajo bajne vsote v igralnicah Monte Carla... a del leta prebijo v samotnih gorah, kadjo opij in neomejeno vladajo nad tisočeriimi podložniki.

Le dve uri potuje hitro do Shirazja do Teherana. A celo avto, ki potrebuje za to pot 20 ur, voz prehitro, da bi dovolil več kot bežen pogled, in zato zavidajo tiste, ki je pred stoletjem tehnike prepotoval Perzijo na konju.

Ubijalsko tekmovanje v Keniji

Pred vojaškim sodiščem v Keniji je proces proti G. S. Griffithsu, kapetanu nekega britanskega pehotnega polka, ki je obtožen, da je ubil več popolnoma lojalnih prebivalcev. Ti uboji so se zgodili letos meseca junija, ko je bila Griffithsova četa premeščena na Malajo, a je hotel njen poveljnik prej še dokazati svojo veliko vlogo pri preganjanju članov organizacije Mau-Mau. Ker pravih teroristov menda ni mogel izslediti, je nekega dne ustavlil tri gozdne delavce, pripadnike plemena Kikuyu. Delavci so imeli vse svoje papirje v redu, kapetan jim je ukazal, naj nadaljujejo svojo pot, potem je pa za njimi — streljal. Zadel je vse tri in ker je bil eden še živ, je naročil nekemu podoficirju, naj ga usmrti. Ker podoficir tega ni hotel storiti, je ranjenega Kikujca ustrelil kapetan sam.

Pri prvem zaslišanju svojega dejanja sploh ni tajil, njegov branilec pa je dejal, da je obtoženec žrtev posebne psihoze, ki jo lahko imenujemo ubijalsko tekmovanje med četnimi poveljniki v raznih pokrajinah Kenije. Med oficirji in podoficirji je čedalje več takih, ki se hočejo svojim predstojnikom prikupiti s »trofejami«. Tudi obtoženi kapetan Griffiths je vse tri ubite delavce poslal »svojim pozdravom in priporočilom« najbližji policijski postaji.

Admiral Radford

Šef združenih generalnih štabov ZDA

Potovanje šefa združenih generalnih štabov ameriške vojske admirala Arthura W. Radforda po Evropi je znova pritegnilo pozornost na tega človeka, ki zavzema visok položaj v ZDA in čigar vpliv je mogoče zaznati tudi v političnih in diplomatskih potezih washingtonske vlade.

Zivljenjepis admirala Radforda je poln podrobnosti, ki jih ni težko zaslediti tudi pri drugih visokih oficirjih: šola, vaua akademija, udeležba v vojnah, napredovanja, odlikovanja... Radfordova posebnost pa je zlasti v tem, da je začel kot mornariški oficir, ki pa je že zgodaj — že l. 1912 — prestopil k letalstvu; odlej se je njegova življenjska pot sukala okrog mornariškega letalstva in v tej zvezi okrog letalonosile — premičnih letališč, ki imajo pred suhozemskimi aerodromi to prednost, da jih sovražnik težko izsledi in zato težje najde in poškoduje. Obenem s tem pa so letalonosile s svojimi letali učinkovito obrambno, še bolj pa napadalno orožje...

V drugi svetovni vojni je bilo admiralovo udejstvovanje — Pacifik. Na tem — v ameriški najnovejši strateški koncepciji — izredno važnem vojaškem poprišču je Radford ostal tudi nekaj časa po koncu vojne, dokler ni l. 1947 postal poveljnik druge ameriške flote na Atlantiku, s čimer se je njegovo zanimanje za azijske probleme dopolnilo s poznavanjem evropskih — zlasti vojaških vprašanj. Toda čez dve leti najdemo Radforda spet na Pacifiku kot vrhovnega poveljnika ameriškega tihooceanskega brodogoja.

Admiral Radford je postal znan tudi ob ostrih polemikah v vrhovih ameriške vojske glede tega, komu je treba dati prednost ali bombardirjem z velikim radijem ali mornarici s svojimi letalonosilkami. Iz te polemike je Radford izšel kot moralni zmagovalec.

Precej prahu je doživljal njegovo imenovanje za šefa združenih generalnih štabov. Prejšnji šef je bil general Bradley, ki je izšel iz pehotnih in tankovskih enot. O njem so govorili, da je privrženec Trumanu in njegove politike. Z izvolitvijo Eisenhowerja za predsedenta naj bi odpadel »demokracijski« šef generalnih štabov, ki naj bi ga zamenjal »republikanec«. To nemara do neke mere drži, bolj verjetno pa je, da je hotel Eisenhower, ki se sam gotovo dobro spozna na suhozemske vojaške operacije, imeti poleg sebe še človeka, ki bi mu lahko svetoval o delovanju mornarice in letalstva. Kot nalašč je bil tu Radford obenem — mornar in letalec...

TEDENSKI PRIFLED

TEHERAN, 3. dec. — Perzijska vlada je sklenila obnoviti diplomatske odnose z Veliko Britanijo.

CASTLE HARBOUR, 4. dec. — Začela se je bermudska konferenca med prezidentom ZDA Eisenhowerjem, britanskim ministrskim predsednikom Churchillom in predsednikom francoske vlade Lanielom.

RIM, 5. dec. — Predsednik italijanske vlade Pella je sprejel jugoslovanskega poslanika dr. P. Gregorića, ki mu je sporočil predlog jugoslovanske vlade o obojestranskem umiku čet z meje. Sklenjeno je bilo, da bosta Italija in Jugoslavija v roku 15 dni iz obmejnega pasu umaknili okrepljene vojaške enote.

JERUZALEM, 6. dec. — Predsednik izraelske vlade Ben Gurion je podal ostavko. Njegov naslednik bo dosedanj zunanji minister Moše Saret.

CASTLE HARBOUR, 8. dec. — Zaključek bermudske konference. Uradni komunikaciji navaja, da so na konferenci sklenili poslati sovjetski vladi noto, v kateri izražajo svoje soglasje z moskovskim predlogom, naj pride do konference štirih zunanjih ministrov. Druzi sklepi se nanašajo na okrepitev sil Atlantskega pakta, na ustanovitev združitve Evrope in delovanje evropske vojske na mirno osvoboditev držav Vzhodne Evrope in na položaj na Daljnem vzhodu, zlasti v Indokini.

LONDON, 8. dec. — Zahodne velesile so poslale v Moskvo noto, v kateri predlagajo, naj bo sestanek zunanjih ministrov velesil 4. januarja v Berlinu. ZDRUŽENI NARODI, 8. dec. — Zasedanje Generalne skupščine OZN je bilo prekinjeno za nedoločen čas.

LE DVAKRAT DNEVNO V HRANI GA DOBIM — A GLEJTE ČUDO — KAR VIDNO SE REDIM!

Zahtevajte »Redin« v vseh drogerijah in trgovinah na deželi.

Erskine
Caldwell:

Mož = zdravili

(Konec)

»Stavila bi, da imate po vsej deželi sto in sto ljud-
bavnih dogodivščin z mladimi dekletki, kot sem jaz!«

»Nasprotno,« je rekel in vžgal motor, »tokrat je
prvič, da sem kateri od vašega spola naklonil svoje
globoko spoštovanje. Vidite, popolnoma se predajam
pospeševanju, razdeljevanju in prodaji Indian Root
Tonica. Toda tokrat me seveda rade volje vleče od
poslovnih skrbi. V resnici, vašo navzočnost v mojem
avtomobilu si štejem v veliko čast. Večkrat sem si
želel, da bi mogel —«

»In jaz sem prvo mlado dekle — prva ženska, ki
ste ji kdaj dvorili?«

»Popolnoma,« je rekel, »popolnoma.«
Profesor Eaton se je odpeljal s praznega, s plev-
lom zaraščenega zemljišča in zavozil z avtomobilom
na cesto proti Effijini hiši. Stanovale je le dva bloka
stran in v času, ko sta vozila po tej poti, ni spregovoril
nobeden od njiju. Effie je vneto oprezovala, če jo ljudje
vidijo, kako se vozi s profesorjem Eatonom v njegovem
avtomobilu, ta pa je bil čez glavo zaposlen z vožnjo po
globokem belem gruču na cesti. Ko sta prispela, mu
je Effie dejala, naj ustavi motor ob pročelju vhodnih
vrat, kjer sta lahko izstopila in odšla naravnost v hišo.

Stopila sta iz avtomobila in Effie ga je vodila skozi
glavna vrata v sprejemnico. Dvignila je za nekaj pal-
cev eno od zaves in izprala divan.

»Vem, da sem sama z vami popolnoma varna, profe-
sor Eaton.«

Effie je zaprla oči in se predala razkošju, da se na
smrt boji profesorja Eatona. Ta občutek je bil pri-
jetnejši celo od onega, ki ga je imela sinoči, ko je spila
prvo steklenico Indian Root Tonic in šla v posteljo.

»In to je dom vaših prednikov?« je vprašal.

»Nikdar ne govoriva o ničemer drugem kot o vas
— in o meni,« je rekla Effie. »Ali ne bi radi videli, da
bi govorila samo o naju?«

Profesor Eaton je začutil olajšanje, saj je bilo zdaj
jasno, da sta bila v hiši sama.

»Morda,« je rekel profesor Eaton, prisedel bliže k
Effie in ji spet pogledal za bluzo, »morda bi mi do-
volili, da bi ugotovil vašo bolezen. Vidite, v medicin-
ski znanosti sem zelo izveden in lahko vam povem,
koliko steklenic Indian Root Tonic bi potrebovali v
vašem primeru. Naravno, nekaterim ljudem je treba
večje število steklenic kakor drugim.«

Effie je v hipu vrgla pogled skozi okno, potem pa
se obrnila k profesorju Eatonu.

»Ali se mi bo treba —«

»O, ne,« je rekel, »to sploh ne bi bilo potrebno,
čeprav glede tega lahko storite, kar hočete. Samo —«

»Ah ste prepričani, da je to docela v redu, profesor
Eaton?«

»Popolnoma,« je rekel, »popolnoma.«

Effie si je z rokami popravila jopico in sunila z ra-
meni naprej. Profesor Eaton se je sklonil k njej in
segel po njeni roki.

Držal jo je za roko nekaj sekund in ji meril pulz,
potem pa jo je izpustil, da se ji je lahko pritisnil z
ušesom na prsi in poslušal srčni utrip. Medtem ko je
poslušal, si je Effie zavihnila nekaj pramenov las, ki
so se ji razpuščali in padli čez senca.

»Morda bi,« je rekel in za hip dvignil glavo, »mor-
da bi hoteli samo —«

»Seveda, profesor Eaton,« je razburjeno rekla
Effie.

Potem ko je živčno zašarila z bluzo, se je sklonil
bliže in ji pritisnil glavo na prsi. V bobniču mu je
odmeval njen srčni utrip.

Cez nekaj časa se je profesor Eaton dvignil, si
zrhljal voz na kravat in s hrbtno dlani obrisal
pot z zgornje ustnice. V sobi je bilo toplo in pri za-
prtih vratih ni bilo nobene ventilacije.

»Morda sem vam že povedal —«

»O ne! Niste mi še povedali!« je rekla željno, si pri
tem trdno stiskala roke in zadržano sapo ogledovala
samo sebe. »Prosim, kar povejte mi, profesor Eaton!«

»Morda,« je rekel in otipal razprte čipke na bluzi,

»morda bi radi zvedeli, da je na današnjem trgu Indian
Root Tonic edina resnična pomoč za splošno počutje.
Obenem s svojimi obče zdravilnimi lastnostmi ima
Indian Root Tonic tudi odlike, ki jih v srednjem in
poznejšem življenjskem obdobju primanjkuje večini že-
na. Z drugimi besedami, podeljuje vitalno moč žlezam,
ki najnujnejše potrebujejo novih življenjskih sil. Pre-
pričan sem, da ne boste v hiši nikoli več brez njega,
ko boste nekoč odkrili čudovito pomlajujočo moč, ki jo
vsebuje Indian Root Tonic. V resnici, brez strahu
pred protislovjem lahko rečem, da —«

Effie je odložila bluzo.

»Želite, da odložim —«

»O, da, vsekakor,« je odvrnil hitro. »Torej, kako
sem rekla —«

»In to tudi, profesor Eaton? To tudi?«

Profesor Eaton je segel okrog nje in jo vščipnil.
Effie se je zahihitala in si šla z rokami čez prsi, kot
da bi si popravljala jopico.

»Saj ne smem računati, da imate morda še kako
steklenico tega tonica v žepu, kajne, profesor Eaton?«

»Bojim se, da je nimam,« je rekel. Toda takoj zu-
naj, v avtomobilu, je več polnih zabojev. Če dovolite,
bi stopil ven in —«

»Oh ne!« je vzkliknila Effie, ga zgrabila za roke in
spet potisnila poleg sebe. »Oh, profesor Eaton, nikar
me zdaj ne zapuščajte!«

»Prav,« je rekel in spet sedel poleg nje. Torej, ka-
kor sem rekla, nadnaravna moč Indian Root Tonic
za o —«

»Profesor Eaton, želite, da odložim vse to — tole
tudi?«

»Vsekakor,« je rekel. In Indian Root Tonic ni še
nikoli, kar je znano, odpovedal, čeprav v tolikih —«

»Želite, da ne pustim ničesar —«

»Seveda ne. Kot doktor medicinskih ved in če upo-
števate še moje številne druge dejavnosti, potrebujem
polno prostoto, Torej, če se vam zdi, da se ne morete
povsem zaupati mojim rokam, bi bilo morda bolje,
če bi —«

»Oh, prosim vas, ne odhajajte!« je vzkliknila Effie
in ga spet povlekla na divan poleg sebe. »Saj veste,
da popolnoma zaupam v vaše sposobnosti, profesor
Eaton. Vem, da vi ne bi —«

»Da ne bi kaj?« je vprašal in jo spet premeril.

»Oh, profesor Eaton! Saj sem le mlado dekle!«

»Torej,« je rekel, »če ste se pripravili popolnoma
zaupati mojim rokam, lahko nadaljujem z diagnozo.
Sicer —«

»Saj sem vas samo dražila, profesor Eaton!« je
rekla Effie in mu stiskala roko. Seveda vam zaupam!
Tako močan moč ste in vem, da ne bi hoteli izrabljati
slabotnega mladega dekleta, kot sem jaz. Če bi vi
sami ne bili tako obzirni z menoj, bi več kot verjetno
že odšla.«

»Popolnoma,« je rekel. »Torej, če hočete nadaljevati
z odstranjevanjem —«

»Ostalo je samo še to, profesor Eaton,« je rekla
Effie. »Ste prepričani, da bo vse v redu?«

»Popolnoma,«

»Toda zdim se tako — tako gola, profesor Eaton,«

»Ta občutek je edino naraven,« ji je rekel v tolaž-
bo. »Mlado dekle, ki ni še nikdar prej izkusilo —«

»Izkusilo česa?«

»Torej — kakor sem rekla —«

»Ob vas imam tako smešen občutek, profesor Eaton!
Ali ste prepričani?«

»Popolnoma,« je rekel, »popolnoma.«

»Se nikdar prej nisem imela takega občutka. Zdi
se mi kot —«

»Samo popolnoma se izročite mojim rokam, moje
drago mlado dekle, in obljudbam vam, da ne bo
nič —«

Vrata sprejemnice so se brez trkanja sunkovito
odprla in vstopil je Burke, Effijin brat. Burke je bil
mestni šerif.

»Je kosilo pripravljeno, Effie?« je vprašal Burke,
medtem ko je stal na pragu in si poskušal privaditi
oči na poltemo v sprejemnici. »Ura je četrta na eno
in —«

Burke se je ustavil na sredi stavka ter se zastrel
v Effie in profesorja Eatona. Effie je vzkliknila in
porinila profesorja Eatona od sebe. Ta se je dvignil,
obstal nad Effie in divanom ter pogledal najprej Bur-
ka, potem pa še Effie. Ni vedel, kaj naj stori. Effie je
segla po stvareh, ki jih je bila odložila. Profesor Eaton
se je sklonil, nekaj pobral in ji vrnil.

Sčas se je profesorju Eatonu nenadoma zazdela
svetla kot dan sam.

»No, naj me vzame vrag!« je rekel Burke in počasi
stopal po podu. Z desnega boka mu je visel tok s
pišolo, ki se je zibal v istem ritmu, kot se je majal
sam pri vsakem koraku. »Naj me vzame vrag!«

Profesor Eaton je prestopal z noge na nogo.
Stal je med Effie in njenim bratom in nikakor ni ve-
del, kako naj bi se postavil drugič. Želel si je le, da
bi bil od Effie tako daleč, kot bi bilo sploh mogoče.
Upal je, da je ne bo prisiljen gledati, dokler se bo
oblačila.

Burke je stopil naprej in pahnul profesorja Eatona
vstran. Pogledal je Effie in zdravnik z zelišči, a pri
tem ni dal nobenega znaka, kaj namerava storiti.

Profesor Eaton je premaknil teža telesa na drugo
nogo, Burkova roka pa se je spustila na tok in prsti
so tipali po bisernem kopitu, ki je gledalo iz njega.

Effie je pograbila varnostno zaponko in planila
med Burka in profesorja Eatona. Se vedno ni bila do-
cela oblečena, a vsaj pokrita je bila popolnoma.

»Kaj namerava storiti, Burke?« je kriknila.

»Vse zavisi od tega, kaj namerava storiti profesor,«
je rekel Burke in še vedno držal prst na bisernem
ročaju pištole. »Kaj namerava storiti profesor?«

»Torej profesor Eaton in jaz se namerava poro-
čiti, Burke,« je rekla. »Ali ne, profesor Eaton?«

Povest O ENEM SAMEM POMLADNEM DNEVU

Ne mislite, da bom opisoval nekaj posebnega,
kakšno pomladno romantično zgodbo, ki bi jo napisal
dijak petega ali šestega razreda gimnazije v svoj šol-
ski list. Povedati vam mislim nekaj drugega. Čeprav
je moje pero še tako šibko, boste morda vseeno za-
čutili, da mi je zgodba segla v srce, da razmišljam o
njej in se nikakor ne morem znebiti vtisa, ki ga je
napravila name.

Ne boste mi verjeli, da lahko človek v teh meglenih
pustih decembrskih dneh, ko je trda zima tik pred
vrat, kakor napovedujejo znameniti vremenoslovci,
doživi svetel, čist in jaseen pomladni dan, ki ga je sen-
ce spominja tu pa tam pobarvajo z rahlo otožnostjo.
A vendar se mi je prav v teh dneh tako dogodilo.

To je zgodba o Kadetki ali Boženi, kakor so ji dali
ime ob rojstvu. Nisem je poznal, niti, ko je prišla na
svet, niti je nisem srečal kdaj kasneje prav do tega
pomladnega dne. Predstavil mi jo je slovenski pisatelj
Ciril Kosmač in mi pripovedoval njeno življenjsko
zgodbo.

Ciril Kosmač najbrž ne poznam dosti bolje kakor
vi. Vem, da je doma nekje s Tolminko in da je iz
tistih krajev, iz Baške grape, povzel snov za scenarij
»Na svoji zemlji«. Kaj drugega bi si že težko domislil.
Ko sem včeraj v uredništvu videl njegovo sliko, mi
je prišlo na misel, da ga večkrat srečujem na ulici in
da ga hudoobno ljudje obkrojujejo, češ, kako stežka
mu kaj zdrzne iz rok med ljudi. Kdor pa ga pogleda
na sliko, jim seveda ne bo verjel. Toda — hotel sem
pripovedovati zgodbo o Kadetki, ki mi jo je pripo-
vedoval Ciril Kosmač, ko sem pozno v noč slonel nad
njegovo knjigo »Pomladni dan«. Pred nekaj urami sem
namreč prejel prvi knjižni dar Prešernove družbe.

Bilo je na Tolminkem... tako se začnejo
pravilnice, vendar to ni pravilica, to je povest o Ka-
detki, o Tolmincih, Tolminski, ki ob njej srce vzdrlti,
kakor bi ga zamajala rahla pomladna sapica. Bilo
je na Tolminkem v zgodnjih jutranjih urah enega
prvih majskih dni po osvojitvi. Na starinski postelji
v svoji nekdanji otroški čumnatosti se je prvič po pet-
najstih letih odsotnosti obrnil partizan in se zazrl
skozi okno v pojočo tolminko noč. Blizu hiše je ne-
morno šumela Idrija in prinašala spomin na minule
čase. Ob njenem bregu je nekdanja rasla mogočna vrba
in tisti dan, ko je Kadetka postala sirota, je potegnila
k sebi truplo mlade in lepe matere. Božena vsega tega
ni vedela. Ni vedela, da je bil njen oče lep in mlad

»Za zdaj o najini zaroki in bližnji poroki še nisem
nameraval obvestiti javnosti,« je rekel. »Toda ker se
bova poročila prav v kratkem, naj bo Effijin brat
vsekakor prvi, ki naj zve za najine namene.«

»Hvala, da ste mi povedali, profesor,« je rekel
Burke. »Ves ta prekleti prizor bi bil odveč, če bi mi
povedali že prej.«

Effie je stekla k profesorju Eatonu in se ga okle-
nila z rokami okrog vratu.

»Oh ali ste to zares nameravali, gospod profesor
Eaton? Tako sem srečna, da ne vem, kaj bi! Toda
zakaj mi niste povedali že prej, da me hočete zares
poročiti? Ali zares in resnično nameravate to, profe-
sor Eaton?«

»Gotovo,« je rekel Burke, »to namerava.«

»Najsrčnejša dekle v Rawleyu sem,« je vzkliknila
Effie in se z obrazom stisnila k celuloidnemu ovratniku
profesorja Eatona. »Vse to je bilo tako nepričakovano!
Niti sanjalo se mi ni, da se mi bo to pripetilo tako
kmalu!«

Burke je odkorakal po sobi, z eno roko še vedno na
bisernem ročaju, ki je štrlel iz usnjenega toka. Odko-
rakal je po sobi in segel po telefonsko slušalko na
steni. Poklical je centralo in vzel slušalko s stojala.

»Halo, Janie,« je rekel v slušalko. »Ali mi hočeš
poklicati častitega Edwarda, in takoj!«

Burke se je naslonil na steno in medtem, ko je
Janie v centrali klicala številko častitega Edwarda,
gledal Effie in profesorja Eatona.

»Samo č. pomislim, da se bom poročila s potujočim
zdravnikom z zelišči!« je rekla Effie. No, vsa dekleta
v mestu mi bodo nevoščljiva, da ves mesec ne bodo
mogle spregovoriti!«

»Popolnoma,« je rekel profesor Eaton, si zadrgrnil
zrhljani voz na kravat in ga naravnal v odprtino
v svojem celuloidnem ovratniku. »Popolnoma, Indian
Root Tonic ima neomejeno moč. Nedvomno je medi-
cinski in znanstveni čudež naše dobe. V analizi zgo-
dovine medicine bo stalo, da je žel najneverjetnejše
uspehe.«

Effie si je pripela pramen las, ki ji je padel čez čelo,
ter ponosno pogledala profesorja Eatona.

KUPUJEMO

SREBRO

v palcah, srebrnem denarju in
raznih srebrnih predmetih

„PLIVA“ tvornica Hlečkova

ZAGREB, Ulica Lože Ribara 89
— Telefon 36-951, kule 23

Zadeva Pastorius

2. Lov na nemške agente v ZDA

Nenadoma je dvakrat močno
potrkalo na vrata hotelske sobe
v 17. nadstropju, kjer je na po-
stelji ležal Burger. Srajco je
imel odprto, v roki pa je držal
usnjen pas, iz katerega je prav-
kar vzel dolarje. Bilo jih je
5000, poleg tega pa še 100 do-
larjev za osebno uporabo.

Dopolodne so prišle v Jamaico
in previdno zapustili postajo.
Potem so se ločili, si kupili no-
ve obleke in se preoblekli. Sta-
re obleke so zavili v papir in
jih vrgli proč. Nato so šli proti
Centralnemu parku, da bi si
najeli opremljene sobe. Dasch
in Burger sta se s kovčkom od-
peljala v mesto.

Košeno tkanje se je pono-
vilo. Burger je hitro skril pas
pod odejo in zaklical: »Come
on.«

Vstopil je Dasch. »Daj zdaj
kovček, kupil sem aktovko, ki
ne bo tako zelo sumljiva kot
ta škata. Denar bom prevzel
jaz.«

»Vse?« je vprašal Burger.

»Ti ni prav?« Kovček je bil
še nekoliko vlažen in umazan.
Dasch je odprl dvojno dno in
jemalec denar — bil je cel kup
dolarjev — sedemdeset tisoč...

osemdeset tisoč.

»V redu?«

»V redu, Kovček pa mora iz-
giniti. Kaj pa tvoj denar, je v
redu?«

»Zdaj že, toda moral sem se
potruditi, kajti tudi drugi so
odkrili, da je bilo v pasu manj,
kot so rekli, poleg tega pa je
bilo nekaj starih dolarjev, ki
bi jih tukaj takoj opazili, za
nameček pa je bilo tudi nekaj
dolarjev, ki veljajo samo v
Vzhodni Aziji,« je s temnim
glasom poročal Burger. »Ne
vem, ali so nam dali to s seboj
samo zato, da nas že prvi dan
odkrijejo ali kaj.«

»Ze mogoče — je zlobno pri-
pomnil Dasch — stoda zdaj gre-
va, moram ti pokazati nekaj ze-
lo važnega.«

Dasch je vodil Burgerja po
mestu, dokler se nista ustavila
v neki galeriji slik, kjer so
razstavljali socialistični slikarji.
»Ti si nacionalist,« je od
samega začetka in zato tega ne
razumeš. Morda se boš kdaj To
je pravi socializem, ki ga v

Nemčiji označujete za izrojeno

umetnost. Tukaj pa je moja

najljubša podoba, le ogled si jo.

Burger ga ni razumel in je

silil nazaj v mesto. Sta sta —

nekaj časa peš, potem sta se

ustavila pred nekim lokalom.

Vstopila sta, Dasch je vabil na

kosilo: »Jaz sem umetnik v iz-
biranju.«

»Ali veš, zakaj sem te peljal

sem,« je začel pogovor Dasch.

»Vem popolnoma vse o tebi, če-

prav v solj za saboterje nismo

smeli vedeti nič drug o drugem.

Poznam tvojo preteklost, vem,

da si bil že od vsega začetka

nacionalist in da si ga precej

lomiš. Toda to vse ni važno.

Važno je samo to, da si bil

od leta 1940 zaprt pri Ge-

stapu. Izpustili so te samo po-

godbno — za posebne naloge pri

sabotažnih akcijah, torej nisi

prostovoljno tukaj. Menim to-

rej, da imaš pri celzi stvari prav

tako malo interesa kot jaz...«

»Ti? Torej ti...«

»Toliko bolj. To je znak, da

sem dobro igral. Zdaj pa me

igram več. Se danes bom tele-

foniral agenturi FBI v New

York in ji sporočil, da smo tu-

kaj. Javil se bom z imenom

Daniel Pastorius. Dajem ti mož-

nost: lahko sodeluješ in potri-
diš, da sem imel namen pove-
dati že od vsega začetka ali
pa...«

»Ali pa?«

Burger je torej stal pred od-
prtim vprašanjem — ali naj se

odloči za sodelovanje z Daschem

ali pa bo deležen enake usode

kot drugi. Nekaj časa je po-

slušal rahlo glasbo v lokalni,

kjer sta večerjala, nato pa je

dejal: »Sem popolnoma priprav-

ljen... that's all...«

»Torej na zdravje!«

Harold Brain je sedel v sobi

št. 8 v newyorskem FBI, na

WANTED

GERMAN SABOTEUR

Tiralica ameriške polije leže

namenskega saboterja Walterja Ka-

peja, za katerega so menili, da

je v vtihotapl v ZDA je pa v

resnici sedel v Berlinu in koval

smlele načrte

Lafayette Street. Njegov obraz

je bil dokaj mračen — še pred

kratkim je bil s svojim dekle-

tom Vivian, pa mu je sestanek

propadel zaradi alarma. Bil je

jezen na vse skupaj: na Vivian,

na alarm, na vse...«

Zabrnal je telefon.

»Naj ga vzame...« Toda tele-

fon je brnel naprej. Končno se

je javil, bilo je 1947 dne 13. 6.

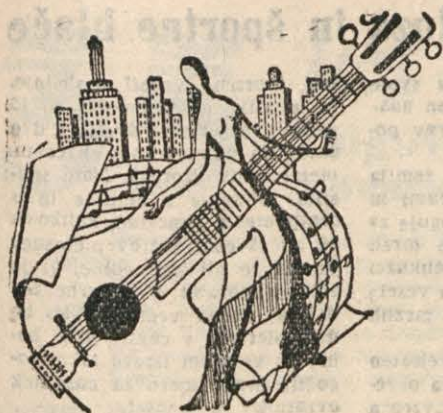
1942.

»Tukaj govori Franz Daniel

Pastorius,« se je javil glas po

telefonu.

Rumena vijolica

Detektivski roman

FRANCES CRANE:

Otto Violan

Pohotnež

Moj zaročenec, detektiv Patrick je prepričan, da so njegovega kolega Charleya Dickensa umorili. Ali je med rumeno vijolico, ki so jo našli pri njem, in špansko plesalko, »Rumeno vijolico«, kakšna zveza? Brat Alice Terrillove sporoča, da je v veliki nevarnosti — včasih je bil fašist, toda nihče ne ve povsem točno, če je sploh še živ. Ali niso mogoče v ozadju kakšni umazani naklepi italijanske obveščevalne službe. Odšla sem kmalu za Alice iz Patrickove pisarne in jo spet zagledala v taksiju pred hotelom.

»Ali vas lahko vzamem s seboj?« je zaklicala. Stopila sem k taksiju. »Ali se peljete mimo hotela St. Thomas?« »Ne daleč proč. Ste namenjeni v hotel ali v restavracijo St. Thomas?«

»V restavracijo,« sem dejala. Zlezla sem v taksij in zaklicala šoferju: »Hotel St. Thomas.« »Tako sem vesela, da ste ravno zdaj prišli ven,« je rekla Molly. Iz žepa je izvlekla robc in si obrisala potno čelo. »Tako sem srečna,« je spet zamrmrala.

Ko je avto oddrdal, se me je polotila neka čudna bojazen. Pa sem takoj spreviedla zakaj: Molly Terrill se je tresla od strahu in od nje sem se ga nalezla tudi jaz.

Vozili smo zelo počasi. Ulice so bile zadlane z gostim prometom.

»Poglejte njegovo ime!« je zašepetala. Pokazala je na šoferjevo tablico na naslanjaju njegovega sedišča.

»Angelino Angelolo!« je zamrmrala. »In pogledajte se njegov obraz!« Obraz nisem mogla videti. Ime je bilo pa res nekaj boljšega: mali angelček bi pomenilo po angleško. Videla sem samo njegov hrbet, oblečen v gladko in bleščečo suknjo iz modrega mornarskega blaga in njegov temen, debel in brazgotinat vrat, ki je stilil izza ovratnika. Črni lasje so se mu po otroško kodrali izpod šoferške depice.

»Italijan je,« je dejala Molly Terrill. »Ne maram tvegati, da bi me peljal do doma. Morda le še ne vedo za moj naslov.«

Ko sem jo začudeno pogledala, je dodala: »Kdove, če ni on član njihove tolpe.«

»S takim nedolžnim imenom čisto gotovo ne,« sem se skušala pošaliti.

Molly se ni zasmejala. Pomirila se je, toda čelo si je še vedno otirala z robcem in prsti so ji ves čas nemirno sukali torbico.

Počasi smo se pomikali naprej in se vsak hip ustavili sredi narasle lene reke vozil in pešcev.

Molly je dejala: »Moj naslov v San Franciscu je tajen. Samo živčna razrvanost me je privedla do tega, da sem ga danes popoldne pri gospodu Abbottu napisala na kos papirja. Prosim, da me ne razkrijete.«

Mur ne pove. Tudi gospodična Murphy mi je morala ne to objubiti. Če ste ga vi prebrali, ga tudi nikomur ne to povejte. Morda je od tega odvisno moje življenje. Z gospodom Abbottom se nisem dosti menila o tem, ker bi se mu zdelo čudno, da sem se skrivala že vse poletje, ko za to ni bilo pravega vzroka, vsaj na videz ne. Toda povedati vam moram, moja draga, da so me sovražniki že leta in leta zasledovali, mi grozili in me izsiljevali. Moje stanovanje v San Franciscu je tisto svetlišče, ki je bilo doslej pred njimi varno. Zato tudi na vratih in na postnem nabiralniku nimam svojega imena, da ostane pribežališče tajno. Tudi v telefonski imenik nisem vpisana. Služabnikov nimam; zadostujeta mi kitajska zakonca, ki sta zaposlena kot hišnika. Onadva mislita, da se pišem Quinn. Celo ljudje na našem posestvu ne vedo, da sem že lansko

leto prebila več mesecev v San Franciscu. Enkrat na mesec grem dol in takrat mislijo, da pripotujem iz New Yorka.

Proseče se je zagledala vame in dodala: »Vem, da se vam zdi to neumno. V začetku sem si hotela privoščiti v San Franciscu samo majhen oddih; skrivališče se je pa tako dobro obneslo, da sva ga sklenili uporabljati še nadalje, dokler bo kaj zaleglo.«

»Sva sklenili?«

»Kajpada; vse to sem uredila sporazumno z gospo Morgan.«

Gospa Morgan se mi je zdela sumljiva. Morda zato, ker sem škotske krvi in dvomim o vsem, kar ni dokazano.

Taksi je zdriljal pol bloka dalje in se spet ustavil pred rdečo lučjo.

Molly Terrill je rekla: »Ko sem vas videla priti iz hiše, sem si mislila, da bi se lahko peljali s temle taksijem, kamor ste že namenjeni... Torej do hotela

Počasi smo se pomikali naprej in se vsak hip ustavili sredi narasle lene reke vozil in pešcev.

St. Thomas. Jaz bom izstopila kjerkoli, recimo na trgu Union in najela do doma drug avto. Tako mu bom lepo zmešala sled.«

»Saj res,« sem pripomnila. »Toda ali ne bi hoteli iti z menoj v kavarno St. Thomas na čašico likerja?«

»Odkimale je.«

»Gospod Abbott je rekel, naj grem domov in naj se ne ganem nikamor.«

To je bilo res; nisem ji več prigovarjala. Taksij se je pomikal naprej in uravnaval svojo brzino po muhastem prometu. Sicer pa si ni šofer nič prizadeval, da bi z vožnjo kaj pohitel.

Molly Terrill je tu in tam previdno pokukala na avtomobile poleg nas in na pešce ob hišah.

Kljub poznuri je bilo še popolnoma svetlo.

»Pa še nekaj drugega je,« je rekla. »Ne vem, če je to važno ali ne, gospodu Abbottu pa vseno povejte. Nekoga drugega sem se res ustrašila, ne tegale,« je dejala in pokazala z očmi na Angelino Angela.

Ko sem stopila z dvigala v Durward palači, sem opazila v bifeju nekega človeka, ki sem ga spoznala v Rimu. Je Italijan in takrat je bil oficir v Mussolinijevi vojski. Vem, da zveni to blazno in morda tudi je. Morda sem tako živčna, da vidim stvari, ki jih ni; toda videla sem ga tako razločno kakor zdajle vas.«

»Kakšen pa je?« sem vprašala in se spomnila na moškega v rjavem klobuku.

»Velik, rumenkaste polti in črni las; oči ima modre. Na sebi je imel temen, polsezonski površnik iz klobuk znamke Homburg.«

»Rjav klobuk?«

»Mislim, da je bil temnomoder, ali pa celo črn. Videla sem ga samo nekaj sekund. Pogledal me je. Tiho sem obstala od presenečenja. Nato je prišel v avlo, stopil pred menoj ven na ulico in izginil za vogalom. Mislim, da me ni spoznal, toda strah me je vseeno prešinil do kosti. Nato sem stopila v tale taksij; ko sem prebrala na tablici šoferjevo ime, sem že mislila, da sem se ušla. Tistemu Mussolinijevemu oficirju je ime Gargiulo; grof Roberto Gargiulo. Ko sem ga spoznala v Rimu — zadnjikrat sem ga videla pred tremi leti — je služil v italijanski aviaciji.«

Taksij je lezel vzdolž trga Union Square.

»Oh, saj norim!« je nenadoma vzkliznila Molly in sklenila roke. »To ne more biti res. Veste, zagledala sem velikega, slokega in temnega človeka, vse drugo pa je ustvarila moja razburjena domišljija. Gospodu Abbottu rajši tega nič ne omenite; kajne, da ne boste?«

Mislil bi, da se mi je zmešalo. Vsekakor sem se samo zaradi tega tako prestrašila, ko sem stopila v tale taksij. Ravno tedaj, ko sem zagledala tistega človeka, je taksij hitro privozil k palači; in ko sem se prebrala šoferjevo ime, me je prevzela taka groza, da sem šoferju rekla, naj počaka, da bova vzela še nekoga gor. Vrata sem pustila odprta; kakor hitro bo tisti človek izginil, tako sem mislila, bom najela drug avto. Nato ste prišli vi iz palače in tedaj se mi je zdel tale dovolj varen.«

In tako je potekalo zasliševanje, ure in ure, dokler ni FBI vedela vse, kar je vedel Dasch, ki se je tu in tam upiral povedati nekatere stvari — hotel je varovati nekatere znanke, prijatelje... Marsičesa pa Dasch ni vedel — imena zvez, imena nekaterih drugih sodelavcev. Vse to je bilo napisano na žepnem robcu s posebnim popolnoma nevidnim črnilom, ki ga nikakor nismo mogli pripraviti do tega, da bi začelo govoriti.

»Poslušajte Dasch,« je govoril Connelly vedno bolj ostro, »naš laboratorij je gotovo najboljši, toda naš ljudje se že ce- le ure mučijo z robcem in črke se ne pojavijo in ne pojavijo — ali morda ne bi bilo bolje, če priznate, da ste si celotno zgodbo izmislili — samo zato, da bi prišli do gospoda Hooverja, da bi bil važni...«

»Robec je popisan, jaz pa sem pozabil, s kakšnim postopkom so črke spet vidne!« je trmasto vztrajal Dasch.

FBI je naslednje jutro oprezovala v New Yorku, kjer so polovili vse tri Dascheve spremeljevalce. Zasliševati so jih začeli takoj v newyorških uradih FBI. Nenadoma je zavonil telefon.

»Za vas, Connelly, laboratorij iz Washingtona.«

Connelly je hlastnil po slušalki. Usta so se mu takoj raztegnila v nasmeh: »Fant ni lagal, z jedrovimi parametri pripravi tisti robec do tega, da je pokazal svojo skrivnost. Pol ducata imen in telefonskih števil, ki jih potrebujemo.«

Med zasliševanjem, ki je potekalo dokaj hitro, so videli, da imajo opraviti s kopico popolnoma bedastih nacistov — vsi so trdili, da bo vojne v Rusiji

»Nad bolnikom se sklanjata dva zdravnik in živahno debatirata. «Mislim,« pravi prvi, »da bo tisti!«

»Ne, ne,« odkima kolega, »a prvi globoko uverjen: «No, bomo videli pri raztelesenju!«

RAZTRESENOST

Po šestih mesecih zakona je mož že pozabljen in »komoda«. Sede v naslonjač in vzame časopis. Ona si poišče pletenje in sede k peti. Čez čas pravi tiho: »Veš, danes sem bila pri zdravniku.«

On bere dalje. Naposled pogleda izza časopisa in zamrmra odsojno: »Tako? Si bila. In kako mu gre?«

»So drage?«

Lica so ji gorela. Mislila je, da jih ji gotovo namerava dati nekaj parov za darilo, in prisegla si je, da bo tako nesramno ponudbo zavrnila. Pred očmi se ji je pojavilo razkošno življenje velike kokote, ki opaja v svojih sijajnih oblaitih in seje naslado, da žanje dragulje. In stud nad takim življenjem ji je stisnil srce. Strašno! Ne! Raje se ubiti, kakor nastopiti tako pot!

Ravnatelj, mož dejanja, je nadaljeval: »Danes je sobota in ste popoldne prosti. Imate kak domenek?«

Z njenih rdečih, toda bledečih ustnic je dahnul komaj sliden zdihljaj: »Ne.«

»Potem bi vas prosil za uslugo. Tu je denar. Kupite mi pol ducata nylon nogavice, prav takšne kvalitete kot so vaše, ki mi tako ugajajo. Prosim vas, da opravite ta nakup namesto mene, ker se jaz prav nič ne razumem na nogavice. — Rad bi namreč presenetil svojo ženo...«

»Mr. Trainer, do zdaj nič novega, toda stari Haupt in njegova žena sta doma. O mladem niti sledu...«

»Morda pa je le tako previden, ali pa se ni prišel...«

»Zgodba z dekletom, taradi katerega je mladi pobegnil, drži,« je dalje poročal Lundin, ki je moral ugotoviti, če je res, kar je govoril Dasch pri zasliševanju. »Dekle se imenuje Gerda Melind, Nemka, 22 let. Noče mu odpustiti, pri njej se že ne bo javil... Stari Haupt je tudi prišast nacistov, toda miren...«

Preko dneva je Lundinga zamenjal drug agent. Zgodilo se ni nič posebnega. Ponoči je zopet nastopil Lundin. (Dalje)

Prihodnjič:

Zadeva Pastorius

Bedak-

heroj

10. XII. 1953

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

Žena pri delu, doma in v družbi

Tri sto trinajst ženskih poklicev

Zadnja desetletja se ženska poklicno čedalje močnejše in uspešneje uveljavlja. Vedno več vrat se ji odpira. Če so v začetku nekateri mislili, da se bo znašla uspešno pred-

Fotografinja

vsem v pisarniških, trgovskih, gostinskih, vzgojnih in zdravstvenih poklicih, so zadnja leta, zlasti pa minula vojna to mnenje popolnoma demantirala. Ženska je v boju za svojo gospodarsko in politično uveljavitev zašla tudi že v izrazito »moške« poklice, torej

Oriopedinja

ustrezajočo telesno moč. Vse to je pripomoglo, da so začeli tudi starši drugače gledati na vzgojo svojih hčera. Ne vzgajajo jih več izključno za zakon in gospodinjstvo

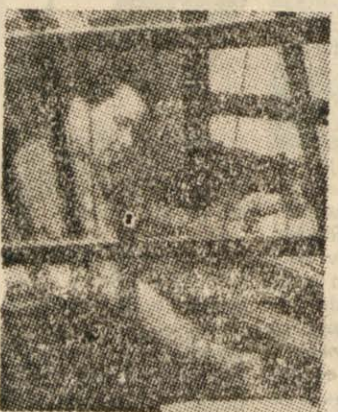
temveč jih skušajo izučiti v nekem poklicu, ki naj bi bil rešitev, če se račun z zakonom podrejo. Od tega seveda ni več daleč do popolne zmage nazora, da je treba dekleta vzgajati kot fante za določen poklic, ne glede na to, ali se bodo možile.

Stevilne drzave so uvedle že poklicne posvetovalnice. Tudi v teh se uspešno uveljavljajo ženske. V svojem delu so dosegale, da se modernizacija dela v svoji romantični zanesenosti, najbolj ugo-

Bakteriologinja

najo za dva poklica: rade bi bile predvsem slavne igralki ali pa fotoreporterke — romantika današnjih mladih deklet pa seveda nima ničesar opraviti z resničnostjo. Kari ko nas opri od očini trenutke, splahnejo vse te sanje in tedaj začne večina teh deklet odkrivati, ker ne vedo, za kaj bi se odločile. Niso si največkrat, na jasnem niti o lastnih sposobnostih in nagnjenjih niti ne poznajo temeljnih pravic moštosti. Posled-

Filmska prirezovalka

jim skušajo pomagati že v šolah, v poklicnih posvetovalnicah, pa tudi s posebnimi knjigami, ki temeljito obravnavajo vse možnosti poklicne zaposlitve žensk. Taka knjiga je nedavno izšla tudi v Berlinu. Opisuje nič manj kakor 313 poklicev, ki pridejo dane. Knjige čitateljico natančno pouči o vseh kvalifikacijah, ki jih zahteva vsak izmed teh poklicev, nakazuje približne stroške, ki so potrebni za ustrežajočo izobrazbo, koliko časa traja tako izobraževanje,

pove, kakšne specialne nadarjenosti so pogoj za uspeh, kakšne so možnosti napredka v poklicu oziroma možnosti dviga v višje, boljše plačane sorodne poklice.

313 poklicev je že prav lepo število. Pri listanju naletnemo tudi na poklice, o katerih se laiku skoraj ne sanja. Ali veste na primer, kaj dela metalografinja? Z mikroskopi in fizikalnimi postopki preizkuša svojstva kovin in možnosti njihove uporabe. Pogoj za ta poklic so: zanimanje in nadarjenost, absolutna zanesljivost, tehnično razumevanje in dobro znanje matematike, kemije in fizike. Metalografinja dela v laboratoriju kovinske industrije ali pa znanstveno raziskovalnih institutih.

V obrti najdemo ženske tudi v mizarstvu, keramiki in latarstvu. Iz njih je mogoče

Slikarka

kjer je potreben predvsem okus smisel in ročna spretnost. Nasprotno pa zahtevajo vsi akademski poklici zelo veliko smisla za teoretična razlagljanja, pa naj gre za sociologinjo — mlad poklic v mladi znanosti — ali za bakteriologinjo. Pri teh poklicih kakor pri vseh umetniških poklicih pa seveda ni uspeha brez ustrežajoče nadarjenosti. V neki meri je mogoče reči to tudi o raznih poklicih v zdravstvu, ki sicer

Cinemena asistentka

hkrati pa zahtevajo veliko nesebične požrtvovalnosti. Vrednost take knjige je danes, ko skoraj ni dekleta, ki

Ali ste dober sosed?

Razumevanje, sposobnost za sočustvovanje in za prilagoditev — to so vsekakor najboljše lastnosti za življenje v družini in družbi. S spodnjimi vprašanji vam hočemo pomagati, da boste lahko presodili, koliko ste sposobni s sočustvovanjem in notranjo pripravljenostjo pomagati drugim — ustvarjati, kjerkoli ste, prijetno vzdušje. Odgovorite iskreno na spodnja vprašanja z »da« ali »ne«, kakor je po vašem mnenju najbolj prav.

1. Ali se zabavate s tujimi otroki, ali nagovarjate tuje živali?
2. Ali imate srečo pri gojitvi rastlin?
3. Ali uganete želje vaših ljubljenih živali?
4. Ali se člani vaše družine obracajo v težavnih položajih na vas za pomoč?
5. Ali se vaše napovedi večinoma uresničujejo?
6. Ali se vam pogosto dogaja, da uganete težave nekoga prijatelja še prej, preden začne govoriti?
7. Ali ste sprejemljivi za razumske razloge, pa čeprav jih zveste od človeka, ki vam ni naklonjen?
8. Ali se večina ljudi izkaže kakor pričakujete?
9. Ali prihajajo vaši prijatelji, kadar so v težavah, k vam po nasvet in pomoč?
10. Ali radi poklepetate nekaj časa s pismo ali dimnikarjem?
11. Ali lahko uspešno branite prijatelja, pa čeprav zadeva ni v skladu z vašim čustvovanjem?
12. Ali sočustvujete z ljudmi, ki so v stiski, ne da bi bili sami neposredno prizadeji?
13. Če vam je prijatelj zaupal, ali se čutite zaradi tega počaščeno ali pa vas to dolgočasi?
14. Ali razumete, zakaj se nekateri ljudje z določenim ravnanjem osmešijo, čeprav bi vi sami v enakih okoliščinah drugače ravnali?
15. Ali vam je zoprno norčevanje iz tujih ljudi?
16. Če se prijatelj razburja zaradi malenkosti in brezpomembnih stvari, ali lahko upoštevate obe strani njegovih spornih vprašanj?
17. Ali lahko razumete čustvovanja in duševne težave, čeprav niste sami se nikoli doživeli nekaj podobnega?
18. Ali vam resni, vase zaprti ljudje zaupajo?
19. Ali slišite v naprej, če se snujejo med vašimi znanci romantični odnosi?
20. Ali ste sposobni, da v kočljivih položajih vplivate izravnavajoče in izboljševalno?
21. Ali imate vtis, da večina ljudi ni to, kakor jih kaže njihov videz — da so naduti ljudje dejansko negotovi in bolj zljivi, zelo veseli ljudje pa globoki in vestni?
22. Ali čutite, kadar se znajdete v množici ljudi, da ste del velike človeške skupnosti, čeprav vam je večina ljudi okoli vas tuja?
23. Ali imate občutek, da se večina ljudi počuti v svoji notranosti osamljena in da so potrebni izpodbujanja in priznanja?

Na čim več vprašanj boste odgovorili z »da«, tem bolj razumevali boste. Če odgovorite pritrdilno na vseh 23 vprašanj in če so ti vaši odgovori resni, potem ste oseba, ki bi si jo vsak želel za prijatelja in soseda. Srečni pa ste že, če naštetete vsaj 20 »da«. Povprečni človek jih bo naštel približno 15. Če pa je število vaših »da« še nižje, pa ste vsekakor preveč zapleteni v svoje lastne probleme!

KUHARSKI ZAPISI

Krompirjevi hlebčki. Skuhajte in pretlačite štiri krompirje, jih dodajte masli, na kateri ste prepražili drobno rezano čebulo in petršilj. Razen krompirja dodajte še 1 rumenjaki, dve

žlici kisle smetane ter osolite. Ko dodobra zmešate, dodajte še tri žlice moke. To rahlo pognetite in ko je testo gladko, ga

ne bi razmišljalo, kako bi se bilo najbolje pripravljati za življenje, na dlani. Nič ne bi škodovalo, če bi tudi pri nas dobili nekaj podobnega, saj je od pravilne izbire poklica velikokrat odvisno zadovoljstvo v vsem življenju. Prepričani smo namreč, da bi se tudi pri nas marsikatero deklico drugače odločilo pri izbiri poklica, če bi poznalo vse možnosti.

Narta

razvaljajte za prst na debelo. Z obodeem ali kozarcem nato izkrožite hlebčke, ki jih položite na namazano pekačo ter jih spečete v pečici. Po obeh straneh lepo pečene in zarumenjene jih postavite na mizo skupaj s kakšno prikuho.

Ali znate logično misliti?

Najprej odgovor na vprašanja, ki smo ju zastavili v prejšnji številki:

Morska gladina ne bo nikoli dosegla najnižje stopnice lestve iz rivi, ker se dviga ladja hkrati z vodo!

Dedna jalovost je protislovje, ki je sploh nemogoče!

Sedaj pa še dve novi vprašanja:

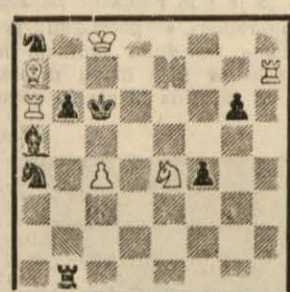
V predalu je 5 parov belih in 10 parov črnih nogavic. Če je v sobi popolnoma temno, koliko nogavic morate vzeti iz predala, da boste imeli za-

gotovo en par nogavic enake barve?

Ce 5 mačk požre v 5 minutah 5 miši, v kakšnem času bo 100 mačk požrlo 100 miši?

PROBLEM

(St. Schneider — AF)

Bel: Kc3, Ta6, Th7, La7, Se4, c4

Črni: Kc6, Tb1, La5, Sa4, Sa8, b6, f4, g6

Mat v 5 potezah!

REŠITEV KONČNICE V PREJŠNJI ŠTEVILKI

1. Lb6+, c x Lb6, 2. a7, Lx a7, 3. Sd6, Tb8, 4. Ka3 in naj vleče črni kar hoče, sledi mat s konjem!

Slalomska bluza in športne hlače

Vsaka letna doba ima svoje mikavnosti. Za tiste, ki se udajajo belj opojnosti pa prav posebno zima.

Naša lepa slovenska zemlja nam nudi s svojimi gorami in o trim podnebjem vse pogoje za zimski šport. Ki zabirje mrzli krivce, se potegnejo mehkužci na zapečke, promogni pa veselo požiravljajo znanica mrzlih zimskih dni.

Zimski šport! Kako prelesten in zdrav je! Toda nabava opreme zanj nam večkrat p.vzroča

telj, moramo vedeti naslednje. Na pletilko nanesujemo 10 ali 15 pencej in pletemo dve levi, dve desni, da dobimo vsaj en centimeter velik vzorec. Nato spuštimo pletenje s pletilke in s centimetrom izmerimo, koliko da 10 ali 15 centimetrov pletenega vzorca te ali one volne, ki jo želimo uporabiti v te svrhe. Sedaj, ko točno vemo, koliko bo dalo pletenje v centimetrih, bomo ob vrtnem izrezu takoj pogodili pravo mero za nasutek ovratnika in manšete.

O moškem perilu

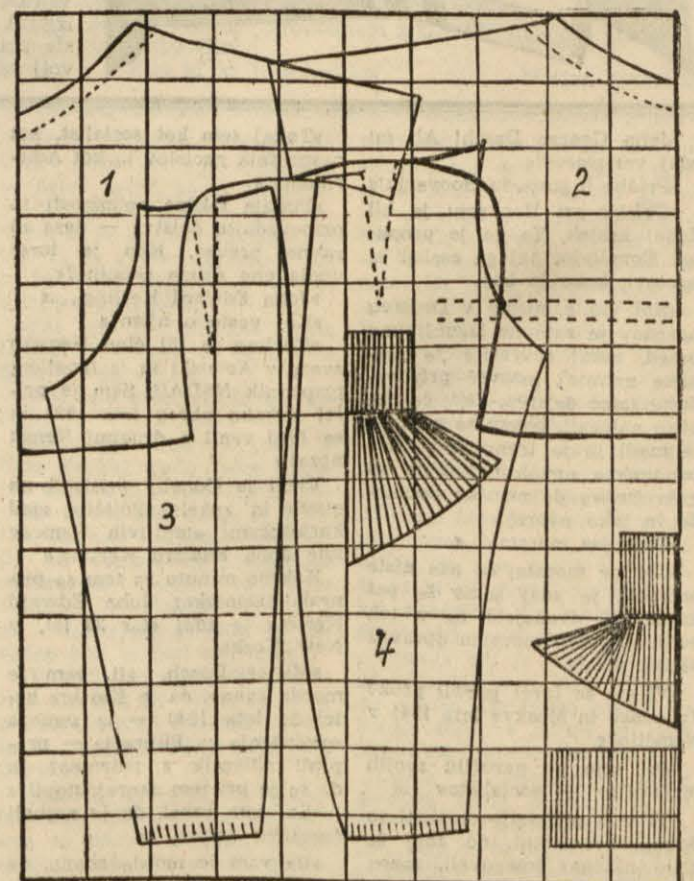
Danes pa nekaj zanimivosti o moškem perilu. Zelo na o pismo o tem, a vendar je važno poglavje moške garderobe.

Perilo za moškega ni manjše važnosti kakor za žensko. Dobro krojena srajca, ki se na vratu, na prsih in ob ramenih lepo prilaga, vzbuja vtis dobro oblečenega človeka. Ročavi pravilno in higiensko krojen srajce naj bojo daljši od rokavov suknjice. Blago in vzorci so s svar osebnega okusa. Mladina izbira bolj žive barve, kar je za športni kraj še posebno primereno.

Moderna samovoznica je enobarvna in volnena. Harmoni rati mora po barvi s celotno garderobo.

Novodobno moško spodnje perilo naj bo iz trikotja. Tu res ne gre za modno muho, temveč za praktično, higiensko pridobitev.

Triko perilo je za toplejše vreme. Oprsnik je močno izrezan, spodnjice so kratke. Tak triko naj bo luknjast ali lahko pleten, da ni pretopel in vendar vpija pot. Za zimsko perilo pa se nosijo majice boji zaprtih krojev in dolge spodnjice. Ta trikotaja je narejena iz posebnih nit, ki izolirajo telo pred vremenskimi neprilikami. Trstno perilo je prožno, praktično krojeno in mnogo pripomore k dobri liniji vrhnje oblike.

Jeint Bell MASKA ZA OBRAB ti dá mladost in svežino. Dobi se v trgovinah s kozmetiko

Novo knjige

Dr. EMAN PERTL:

Učenci a kozmetika
kako si ohranimo zdravo in lepo kožo. — 172 str. — Vezano 290 dinarjev.

Dr. EMAN PERTL:

Neka o ženski niti
Najosnovnejša načela in navodila. — 32 strani. — Broširano 47 dinarjev.

Knjige dobite v vseh knjigarnah.

Slovenski knjižni zavod v Ljubljani

UGANKARSKI KOTIČEK

ZLOGOVNICA

P	Z
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

am — bo — ca — do — do
— ev — i — je — la — le
— li — lit — mer — na
— naj — niks — nov — o
— pet — pis — pu — rit
— sar — sti — ši — ta — ti
— vanj — vi — vo — vr — za — žek.

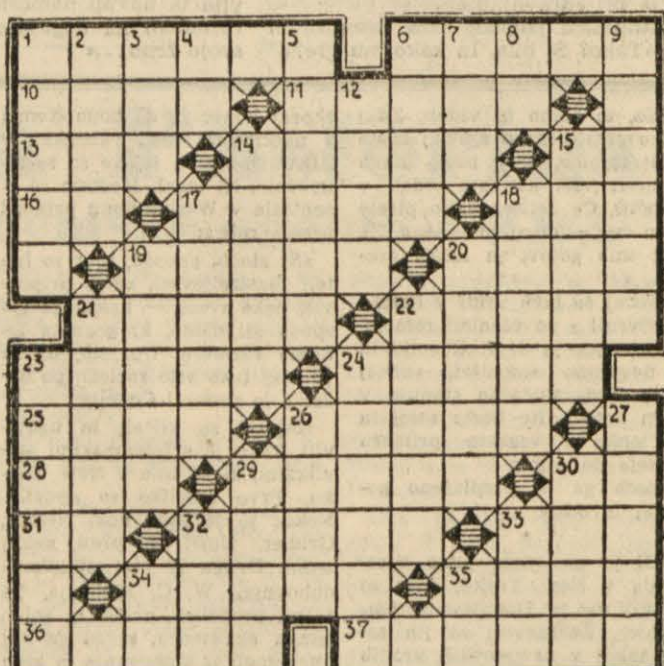
Sestavi iz gornjih zlogov deset besed naslednjega pomena: 1. dodatek, prispevek, 2. kresnica, 3. merska priprava, 4. vrsta kamna, 5. tuje žensko ime (množ.), 6. beležka, nota, 7. nekdanji sovjetski zunanji minister, 8. stekleničke za zdravila, 9. pripadnik husitske ločine, 10. opehariti, prevariti.

Ob pravilni rešitvi ti bodo prve in zadnje črke vsake besede, brane navpično od zgoraj navzdol, povedale pregovor.

REŠITEV UGANK V 5. ŠTEV.

Črkovna podčbnica: Nemanjič.

Križanka

Vodoravno: 1. velika ptica, 6. pristanišče na Japonskem, 10. mamilo, kar vpliva na čutila, 11. tat, zmikavč, 13. vrsta glasu, 14. zdravilo proti malariji, 15. nikalnica, 16. središče vrtenja, 17. nadležne živalice, 18. oblika pomožnega glagola, 19. vas v okolici Sežane, 20. neodločen izid, 21. mesto v Istri, 22. dan v tednu, 23.

vas v okolici Trsta, 24. športnik, 25. velika vas v Sremu, 26. vabilo, klic, 28. glasišni pojem, 29. naš dnevnik, 30. vzklík, medmet, 31. tehnična kratica, 32. Stritarjev junak, 33. zemeljski tečaj, 34. čistilno sredstvo, 35. spopadi, borbe, 36. rezultati, 37. ob tem času. Navpično: 1. gora nad Splitom, 2. Egipčanom sveta ži-

Ne pozabite! Rok za pošiljanje nagradnih rešitev poteče v torek, dne 15. decembra

35 let po smrti Ivana Cankarja

Odgovori dvaindvajsetih slovenskih književnikov na dvojno vprašanje našega uredništva

Naše uredništvo je za 35. obletnico smrti Ivana Cankarja razposlalo nekaterim našim književnikom naslednji dve vprašanji:
1. Ali je Ivan Cankar vplival na Vaše literarno ustvarjanje? Ga večkrat prebrirate? Katero njegovo delo je vam osebnostno najbližje? — 2. Ali je Ivan Cankar po Vašem mnenju še danes aktualen in v čem je njegova aktualnost? Književniki so lahko odgovorili samo na eno ali obe vprašanji.
Prejeli smo naslednje odgovore:

BOGOMIR MAGAJNA

Vplival je na vse

Cankarjeva velika osebnost je dvigala celotno ravno vsega slovenskega ljudstva na dosti višjo stopnjo samozavedanja, ljubezni do lepote, v sovravnostu do laži, v ljubezni do resnice, v ljubezni in altruizmu do sočloveka, v odporu do zatiranja. Zato je njegovo delo, med njimi seveda tudi njegovo, pri tem ne gre za literarno posnemanje, čeprav smo mu bili zanj v začetku mnogi podvrženi, ampak gre za to, da je ustvarjal nove, široke razglede, ki so pripomogli, da je ljudstvo v svoji najhujši preizkušnji dosti bolj pogumno in samozavestno zgrabilo za orožje, kot bi sicer. Pri velikem ustvarjalcu ne čitamo radi samo njegovih velikih del, ampak so nam ljube tudi drobne stvari, ki nam jih je zapustil.

Ne zdi se mi umestno vprašanje, ali je Cankar še vedno aktualen, kot se ne moremo vprašati, ali so še vedno aktualni: Dante, Shakespeare, Voltaire, Prešeren, Bodo ponosni, da je tega velika rodila naša zemlja.

ANTON INGOLIČ

Ni vplival odločilno...

Cankarja čisto prebram; doslej sem največkrat z velikim notranjim zadovoljstvom prebral »Hlapca Jerneja« ter »Moje življenje«, vendar njegova dela, kolikor lahko sam presodim, niso odločilno vplivala na moje pisateljevanje.

FRANC S. FINZGAR

Aktualen bo do konca dni

Priznam, Cankarjev blesteci, umetni slog, a vendarle do zadnjega zrna slovenske besede, me je iznenadil in vsega prevzel. V nekaterih mladih kritikah sem celo skušal iti za njim. A hitro sem spoznal: to ni moja pot. Zaradi mene se mi ni bilo treba sumikati na tanko satiro.

Večkrat ga prebram. Odprem knjigo katerokoli in kjerkoli. (Ta način je le za tiste, ki ga že poznajo.) Povsod je lep, duhovit, povsod zvest sam sebi, sovranski laži, krivic in napuhjenosti hinavščine. Ni pa vsako besedilo za najširše plasti ljudstva. Preduhovito in pregledno je. »Ničega ga ne sme in ne more brati zdržema. Tako je sodil dr. Al. Serko.

Cankar je aktualen danes in bo do konca dni, kakor bodo tudi ljudje ostali do konca obremenjenj z vsem slabostmi in vrtninami, ki jih je Ivan ali žigoe ironiziral in sibal, ali pa visoko poveliceval.

IVAN PREGELJ

Jezikovni in stilni klasik

Ivana Cankarja sem bral v letih 1900 — 1906 poleg Meska kot pravo umetniško razodetje. Vplival je stilno name v slovenskem solem spisu in v mojih poznejših podlistkih v letih 1903—1907. Sedaj ga ne berem več, poznam ga, pisal sem časovno prve eseje o njem (Mentor, Dom in Svet). Kot najboljša njegova dela bi imenoval zlasti »Hlapca Jerneja« in »Moje življenje«.

Cankar je in bo Slovincem, dasi ne poljudov, vendar vedno aktualen, zlasti kot jezikovni in stilni klasik.

FRAN ALBREHT

Višek slovenske proze

Nastop Ivana Cankarja in njegovo delo, ki je nastajalo tisti čas, pomeni zame zelo važen in skorajda odločilen del moje najbolj občutljive in najodvzetnejše mladosti. Današnji rod ne bo nikdar razumel, kakšen silen in prevladujoč vpliv je imela Cankarjeva nova, bi teča beseda in njegova drzna, nepodkupna misel na vse tedanje odraščajoče pokolenje. Čim bolj sta konzervativna in topotna kritika in uradna javnost pisatelja obojevali in zanikali, tem bolj ga je mladina ljubila in priznavala. V slovenski kulturi je bila tedaj nekaka ločitev duhov: za Cankarja ali proti njemu; kar je pomenilo tej mladini: za napredek ali reakcijo. Zato je bil vpliv Cankarjevega dela na skoraj vsa pisca mladino viden in neizbežen in sicer nič manj na liberalno ali napredno usmerjeno mladino, kakor na mladino katoliškega prepričanja.

V tistem času mi je bila poleg nekaterih Cankarjevih lirskih pesmi najdražja njegova avtobiografska trilogija: »Na klancu«, »Tintici«, predvsem pa »Križ na gorah«. V zrelejših letih so me bolj pritegnile poleg njegove satire njegove kraje črtice in slike iz osebnega in tudi objektivnega sveta, ki jih je pisal Cankar zadnja najbolj zrela leta svojega življenja.

Sodim, da pomenijo te črtice višek slovenske umetniške proze in da so še danes prav tako žive in aktualne, kakor bodo jutri ali pojutrišnjem. Najbolj živa in aktualna pa bo v slovenski kulturi za vedno ostala Cankarjeva umetniško-pisateljska osebnost: njegova iskrenost, njegov pogum in njegova zvestoba samemu sebi, njegova brezkompromisna resničnost in pravico ljubezni ter njegova nepodkupljiva dolednost prepričanja. To pa so atributi izredno visoke in dragocene človečnosti.

JANEZ GRADŠNIK

Zakaj ga malo bero?

Ivan Cankar je nedvomno vplival na moje pisanje, a predvsem posredno, tako kakor je po moji misli vplival na našo tako imenovano srednjo pisateljsko generacijo: bil nam je že predaleč, da bi bili njegovi neposredni učenci in posnemovalci, pač pa je s svojimi deli vplival na naš osebnostni razvoj in naše pojmovanje pisateljskega poklica. — Cankarjeva dela prebram, čeprav bolj poredkoma. Osebnost mi je najbližja zbirka novel in črtic »Moja njiva«.

Cankar je danes še v mnogem aktualen, vendar bi bilo ob tem potrebno spregovoriti o nečem, o čemer večkrat razpravljamo med prijatelji: zdi se nam, da Cankarja pri nas danes zelo malo berejo in dobro bi bilo, ko bi anketa raziskala, koliko je to res in kakšni so vzroki za to.

JUS KOZAK

Moje občudovanje raste

Cankar ni neposredno vplival name, edino v petem, šestem gimnazijemskem razredu me je dobesedno omanljil. Se vedno ga rad prebram in moje občudovanje njegove umetniške moči raste, se poglablja. Kakor prej, tudi sedaj preberem eno delo in zopet odložim Cankarja za dalj časa. Vedno se vračam k »Beli krizantemi«, »Kurentu«, »Martinu Kačurju«, »Mojemu življenju«, »Novelam«, »Podobam iz sanj«, »Alešu iz Razorja«, »Krpanski kobilici« itd.

Vse vprašanje: Ali je Cankar še danes aktualen in v čem je njegova aktualnost? bi vam on gotovo zameril in jaz bi se mu pridružil, vendar prepričan, da mi vi tega ne boste zamerili.

ANTON SLODNJAK

Naj študirajo Cankarja!

Ivan Cankar je deloval ne samo na moje pisanje, temveč na vse moje čustvovanje in mišljenje. Naj omenim samo eno. Iz začaranega kroga nemške moderne, v katerega sem zablodel v zgodnjih gimnazijemskih letih, so me prav njegova dela izrgala in postavila na trdna slovenska in človečanska tla. Med temi deli cenim trenutno najbolj »Kurenta«, »Podobe iz sanj« in »Grešnika Lenarta«, ne bi pa hotel pogojeati nobene njegove črtice, ker čitim v vsakem njegovem stavku — isto ljubeče srce in isti jasni um.

Z gornjim odgovorom sem vam odgovoril tudi na vaše drugo vprašanje. Naj pristavim samo še eno »pedagoško« misel (profesor je profesor). Danes ko se naše ustvarjalno hotenje motovili med literarnim amerikanizmom in literarnim boljševizmom, bi študij Cankarjeve umetnosti deloval na naše mlade literature v idejnem, vsebinskem in oblikovnem pogledu — zdravilno in morebiti celo — odrešujoče. Študij seveda ne pomeni — posnemanje.

KAJETAN KOVIČ

Aktualnost njegove satire

Na moje delo Cankar doslej ni vplival. Najbliže sta mi njegova poezija in dramatika. Cankarjevo aktualnost v današnjem času vidim v njegovih satiri, ki velja tudi za marsikatero sodobno priliko.

ALOJZ GRADNIK

»Erotika« je šla mimo mene

Ker je moje književno ustvarjanje omejeno na poezijo, bi bil mogoč Ivan Cankar vplival name samo s svojo pesniško zbirko »Erotika«. To pa se ni zgodilo. Cankarjeva poezija je šla mimo mene brez sledu.

Cankarja ne prebram večkrat, ker mi za to primanjkuje časa. Osebnost mi je najbliže njegov »Hlapec Jernej«.

So književniki, ki služijo samo zahtevam in potrebam svoje dobe, s katero živijo in umrejo. Ta doba jih tudi čisti. So pa drugi, ki so njih dela pisana ne samo za njih sodobnike, ampak tudi za bodoča pokolenja. Vsaka doba bo našla v njih, kar se bo zdelo, da je samo za njo napisano. To so dela genijev: Ilijada, Odiseja, Shakespeareove drame, Goethejev »Faust« in pri nas Prešernove poezije in proza Ivana Cankarja. Vsem lepote čezmurnim dujam je bil večernja, je današnja in bo jutrišnja brana.

IVAN POTRČ

Napisal bi »Kačurja« — za današnjo rabo

Izrazno Cankarjevo pisanje name pač ni vplivalo; bil sem premlad, bilo je v tretji ali v četrtri šoli, ko sem ga na dušek prebral; takda je bila takrat moda na ptujski gimnaziji. Besede so vlekle, srce je bilo žalostno ob branju, kdo ve kaj pa od vsega tega v glavi ni ostalo. Ko mi je socialna prizadetost življenja, ki sem ga začutil okoli sebe, potisnila pero v roke, sem moral najti za to življenje svojo besedo. Kasneje sem največkrat prebral knjigo o Jernejevi pravici, od dramatika pa sem poznal skrajno najbolj »Hlapca« in »Pohujšanje«, kjer sem igral in zadnje celo režiral. Zdaj Cankarja znova prebram; gotovo bosta njegovi najboljši knjigi »Moje življenje« in »Podobe iz sanj«, a kar ni nič novega; sam sem zadnje čase običal pri Martinu Kačurju —

— srečujem jih in ima me, da bi napisal svojega Martina Kačurja, za današnjo rabo pač. To so pregrešne misli, a prav v tem je aktualnost Cankarjevega pisanja — da nam jih vsaj! Hvala bogu, to ni nezadovoljnost z družbo, to je nezadovoljnost z gnili v neki družbeni stvarnost! Tako se znova srečujem s Cankarjem — s pisateljem in z revolucionarjem. —

ADA SKERL

Vsak stavek me pretrese

Njegove pesmi rada prebram. Toda mnogo bolj mi je všeč tista »V razkošnih kočijah se vozijo...« kakor tista o Don Juanu in Doni Ani. — Včasih sem bila zaljubljena v »Lepo Vido«. Danes je ne morem več niti brati niti gledati. V »Hlapcih« me pa vsak stavek pretrese.

Kar zagomazi po meni. — Od proze mi je še vedno najbolj všeč celotno »Moje življenje«.

JANEZ MENART

Zelim, da bi nehal biti aktualen!

Na moje literarno ustvarjanje Cankar ni vplival, vsaj da bi jaz vedel ne. Imamo pa kritike, ki bodo to z lahkoto dokazali, ker vam dokazuje sploh vse, kar hočete.

Ce ga večkrat prebram? Ne, zelo poredko. Mi je pa všeč. Po mojem je v tem pogledu Cankar nekaj takega kot zakonska žena: imas jo rad, vendar se boš ji hneje bilizine. Da bom pa pravičen, poudarjam, da nisem poročen.

Osebnost mi je najbližje »Moje življenje«, kar je popolnoma razumljivo. Po mojem je Cankar še danes aktualen. Iskreno pa želim, da bi čimprej nehal biti, kajti njegova aktualnost se kaže predvsem v sferi na hlapčevstvo in na, milo rečeno, linijo najmanjšega odpora.

KSAVER MESKO

Na nasprotnih bregovih

Ivan Cankar je name vplival pač jezikovno — miselno ni uspel, stala sva na nasprotnih bregovih življenjske reke in miselnih tokov. Osebnost se nista poznala, ne si dopisovala. Zame so najlepša njegova dela — vseh nisem bral — »Na klancu«, »V samotji«, »Sosed Lukca«. To je čista umetnost, brez zbadanja in pridigarja. Tisto pisanje, kako »jih daje z bitem«, »vzbuja« me vedno neprijetno občutek. Kdor dreva z bitem — pač da bi jih pobijal — mora biti sam boljši! Tako zavest imam jaz. Drugi morda drugače. Vsak po svoji! Pred mnogimi leti mi je pravila neka učiteljska meščanska žena, ki je vprašala dekleta, katerega pisatelja bero najraje. Petnajstletna: »Cankarja.« »Zakaj?« »Ker je tako čimčen.«

Cankarjevo delo je v večini umetnost. Umetnost ostane in obdrži čeno v vseh časih. Ideje se spreminjajo in izgubljajo.

LOJZ KRAIGHNER

Sodoben družbeni kritik

Ivan Cankar je odločilno vplival na moj literarni razvoj. Zadnja leta ga vse bolj študiram, kakor pa prebram. Od njegovih del mi je najbliže — morda da »Na klancu«, morda »Gospa Judita«, morda »Martina Kačurja«, morda »Hlapca Jerneja«, morda zbirka novel o socialnih krivicah »Za križema«, morda »Bela krizantema« — njegova dramska dela in neštete krajše stvari, novele in črtice — skoraj celotno njegovo delo, tako da sva kratkoro ne morem povedati, kaj mi je nesebnost najbližje. Ivan Cankar je še danes aktualen in to mnogo bolj kakor marsikateri naših današnjih pisateljev. »Njegova aktualnost« je v njegovem socialnem gledanju na življenje in svet ter v njegovi revolucionarnosti. Z vsem svojim delom — najbolj s svojo kritiko in satiro — je napovedoval našo osvobodilno vojno, našo socialno revolucijo — bil je glasnik naše dobe — in naša domovina FLRJ se je nemara že kar rodila po njegovem idejnem konceptu ter raste v socializem z jasno perspektivo v komunizem. — Kot družbeni in umetniški kritik pa je Ivan Cankar brez primera bolj sodoben, kakor so mnasi največji sodobni kritiki.

Ivan Cankar je veliko in dobro pisal! Danes pa...

FRANČEK BOHANEC

Dva velikana imamo

Dva velikana poznamo v prvi polovici našega stoletja: Cankarja in Voranca. Oba sta prislila pisatelji, ob sebi in se za seboj, da so se jima umaknili. Vsi, ki želimo iz epigonostrva in ustvarjati nove podobe našega sodobnega človeka in naših razmer, smo veseli, da imamo pred seboj oba: Cankarja in Voranca. Spoznal sem, da so veliki besede zrasli s tem, da so v sebi srečno križali umetniško silo svojih prednikov z lastno, s svojimi izkušnjami in z izkušnjami svoje dobe. Danes, ko je moralna sila mnogih precej nalomljena in smo prestrašeni pogledati naši resnici v obraz, danes, ko je precejšen del našega, po Vorancu epigonskega pisanja prišlo v zagato, danes radi sežemo po Cankarju. Zerad tega pa Voranc ne bo umrl, samo rešili ga bomo bedaste diktature njegovih omejenih epigonostrva.

IVAN RIBIC

Brez Cankarja ni mogoče razumeti sodobnosti

Melodika jezika in stilna svojstvenost Cankarjeve proze nista zame prav nič manj privlačni, kakor ne kot. Seveda pa sem v presoji zdaj svobodnejši, kakor ob svojih mladostnih literarnih polkulisih, zlasti še, ker me v naporu, da bi se dokopal do lastnega literarnega jezika, privlačil predvsem fabula, kot sredstvo izpovedi in pripovedi. Težko bi se odločil n. pr. med »Podobami iz sanj« pa med n. pr. »Pohujšanjem«. Vsa meri se zdaj pretežno v eni sapi odgovoriti na takšno vprašanje.

Zelo težko ali sploh nemogoče bi bilo pravilno in kritično razumeti, pa tudi vrednotiti sodobnost, ne da bi skušali spoznati problematiko naše družbene protikoli, katere genialen slikar je Cankarjevo pero.

CVETKO GOLAR

Skupaj sva moževala

Meni je Cankar že zmeraj tako blizu kakor takt, ko sva skupaj moževala in mi je bil dober prijatelj, poln duhovitih utrinkov in objektivnih žal... Pridem v Ljubljano in kar mislim, da ga bom srečal in potem se spomnim, da ga že davno ni več in da ga nikjer ne najdem niti v kavarni niti v točilnici »Union«, kjer sva se shajala zadnje čase. Za nas vse je Cankar še zmeraj aktualen kot napreden in socialen mislec in borec, in po njem nimamo več tako originalnega in močnega duha.

V gledališču gledam in poslušam najraje njegovega »Kralja na Betaniovih«. Bil sem pri njegovi krstni predstavi in v duhu še vidim Cankarja, kako se je smehljaj iz Schwentnerjeve lože občinstvu, ki ga je pozdravljalo.

LOJZE KOVAČIČ

Brez Cankarja bi sebe ne spoznali

Ko sem leta 1938 kot desetletni otrok, vzgojen pod evangelijskimi pastirji in francoskimi guvernantami, prvič prišel s starši iz tujine v kmetiško Slovenijo, nisem niti slutil, kakšni ljudje žive tu. V meni so se ameziraj poznavali bazelski zvonoči z Rena in živel bi morebiti že dolgo med novimi ljudmi, ne da bi jih spoznal, če ne bi nekoga dne dobil prvo Cankarjevo delo v roke. Ne vem, ali je bilo to

»Moje življenje«, »Podobe iz sanj« ali pre, it sestavek iz čitanke »Jure se je vrnil o domovino« — ta čarovnik me je povsod enako pretresel s svojo biblijsko svetostjo — toda iznenada se mi je kot po velikem čudežu odprla s tisočimi notranjimi lučmi obzarena podoba slovenskega človeka. Kasneje sem dognal, da ga ne bi nikoli spoznal brez Cankarja. In leta za tem — tekla so kot potoki na pomlad in me pregneta v pravega slovenskega človeka — so prinesla veliko, a grenko spoznanje, da bi brez Ivana Cankarja nikoli in nikdar ne zvedeli zase.

VASJA OCVIRK

Teško se mu je izogniti

Cankarjevemu vplivu se je težko izogniti, ker je premočan umetnik, da bi bralac njegova dela lahko samo občudoval, pri tem pa ostal »deviški« pred njegovo idejno-borbeno in izrazito sugestijo. Od njegovih del, ki jih stalno prebram, so mi najbližja tista dela, ki obravnavajo slovensko družbeno problematiko s satirično oščjo in pa dela, ki govorijo o položaju umetnika pri malem narodu. Ta Cankarjeva dela so in bodo še vedno aktualna, ker nekateri pojavi, ki jih je Cankar smislil, še vedno strajajo — v skoraj neizpremenjeni obliki — v naši slovenski majhnosti.

IVAN MINATTI

Aktualen je njegov upor in pogum!

Po mojem je Cankar aktualen v svojem upor proti družbeni nemoralnosti in v pogumu, s katerim je z njo obračunal. Na moje literarno ustvarjanje, ki je samo pesniško, mislim, da ni vplival.

FILIP KALAN

Pripovedoval je vselej zgodbo svojega srca

Ne vem, če je Ivan Cankar kakor že koli vplival na moje delo. Doraščal sem v času, ko so odličnjaki v sošolskih nalogah, pa tudi mladi in stari pisatelji z neutrudno vnašali posnemanje Cankarjevega pisanja; tako sem se že iz protesta zoper to lepopisje vselej izogibal Cankarjeve zapeljive jambiske melodike. Prebram sem ga pogosto v svojih študentskih letih in da kar naravnost povem: v nečem mi je bil prav dober. Tako se mi je zdelo, kakor da je to prvi slovenski prozaiist, ki zares piše iz svoje glave in iz svojega srca, po neizgovljeni notranosti svoje izpovedne strasti in po diktatu svojega lastnega življenjskega odkritja. V primeri z njim so pravzaprav vsi drugi pripovedovalci nekakšne izmišljene zgodbe: nekaj skromne fabulistike je bilo v tistih knjigah pred Cankarjem in veliko malovredne opisnosti, življenja pa bore malo.

Mislil, da ljudje Cankarjevega dela danes ne prebirajo preveč marljivo. Nemara zato re, ker smo zadnja leta malone vsi brez izjeme marljivo pisarili parolarske slaboumnosti o tem delu. In da povem še nekaj neprijetnega. Mislil, da dragocene in trajne strani Cankarjeve proze nikakor niso v takih programskih delih, kakršni so na primer »Hlapec Jernej«, pač pa v pisateljevih izrazito avtobiografskih izpovedih v »Mojem življenju«, v »Moji nliivi«, v »Podobah iz sanj«. Podi že kakor koli: navsezadnje je pripovedoval Ivan Cankar vselej eno in isto zgodbo, zgodbo svojega srca, v tem je aktualen in neaktualen tega velikega pisatelja, tega avtobiografa in moralista.

Cetrtak, 10. XII. 1953

ARGENTINSKI OTOČANI

Argentinski filmi so izredna redkost na evropskem trgu. Argentinijska ima sicer presenetljivo veliko filmsko produkcijo, ki pa je odvisna od trga Latinske Amerike in seveda okusa njenega občinstva, tako da so samo redki filmi primerni za naše razmere.

»Los Isleros« (Otočani), film o najprimitivnejših prebivalcih te dežele, imamo lahko za izjemo, ker nas v svoji dokumentirani vernosti pouči o življenju ljudi, ki smo jih doslej poznali kvečjemu iz pustolovskih potopisov. Igralci so res poklicni (in so nadpovprečno dobri), vendar pa nimajo glavnih vlog. Na prvem mestu je oblastna, nepreračunljiva in neizprosna reka, ki daje svojim obrežnim prebivalcem hrano, stanovanje, prometno pot in sploh možnost življenja. Pokrajina je ravna,

brez pečl. Stene so gole, iz grobo tesanih brun, tla neravna in namesto vrat vise pred odprino boljše vreče. Mladi kmet, ki tu živi, z velikim trudom najde ženo, da bi skrbela za dom, medtem ko sam hodi za delom. Kako jo najde, kako mu rodi sina, kako vzgajata tega otroka za pripravnega človeka in kako si ta kot odrasel mož pripelje nežno in ljubeznivo nevesto, ki se sprva ne more zvesti v ta trdi svet, o vsem tem nam pripoveduje ta film.

Režiser se je namerno odpovedal vsem preveč dramatično zaostrenim efektom in prizorom, čeprav v dejanju ne manjka razburljivih momentov. Namesto njih nam daje svojo zgodbo v epični obliki in pusti dogajanje počasi rasti do njegovega konca.

VELIKI John

Večini gledalcev ugaja zaradi ogromne postave. Pravi, da je prevelik za kakršnokoli sobo. Je grob in preprost. Navadni ljudje se zvičujejo, ko jih prijateljsko potrepelja po rami. Po zabavah, ki jih je priredil s svojimi prijatelji, je navadno ostajalo polomljeno pohištvo. V Hollywoodskem atletskem klubu pravi, da se je znal prav homersko zabavati, dokler ni dobil čira na želodec. Sam meni: »Rad imam, da se čimveč zgodi.«

Pri filmu je začel kot garderober. Kadar se je znani režiser John Ford dolgočasil, je igral z njim karte. Kmalu nato mu je zaupal glavno vlogo v western filmu »The Big Trail« (1929). Takrat so mu spremenili ime Morrison v John Wayne, ki pa ga njegovi znanci ne uporabljajo. »Big Trail« je doživel neuspeh, vendar je Wayne ostal pri filmu. Z začetno plačo 75 dolarjev na teden je posnel 55 kratkih filmov, povprečno enega na teden.

Razen režiserja Forda je imel največji vpliv na Wayneovo igralsko kariero Yakima Canutt, ki je služil denar za razkazovanje svoje jahaške spretnosti. Ta ga je naučil pasti s konja, ne da bi si pri tem zlomil vrat in se mnogo drugih stvari. Wayne in Canutt sta razvila tehniko filmskih pretepetov, ki jo danes splošno uporabljajo. Wayne je prvi delil »naravne« udarce s pestjo, in v srce in v mozeg se-gajoči pretepi po krčmah niso Wayneov najmanjši prispevek k razvoju filmske umetnosti.

Od filma »Poštna kočija« imata Wayne in John Ford nepreklicno ustno pogodbo. Wayne ne bo pozabil, da Ford ni hotel režirati tega filma brez njega v vlogi Ringo Kida. Kadar snemata, ga Ford prve dni neusmiljeno žene, da bi mu pokazal, da ni nikak njegov ljubljenc. Wayne stoka in obupa, a ne odneha. Kmalu nato oba pustita.

Denar seveda priteka v potokih. »Lani sem zaslužil nad pol milijona dolarjev«, pravi Wayne. »Od tega je šlo za davke vse, razen 60.000. Čeprav živim konservativno, sem porabil kakih 65.000. Vidite, kaj mi ostane. Seveda sem suh, toda davkarji ne dolgujem ničesar. Imam vsaj tam ugled.«

Njegovo nagajanje do Latinske Amerike presega igralske in kupčijske interese. Čeprav pravi, da ima rad vse ženske, je bil dvakrat poročen z dekletom latinskega porekla. 1933 je poročil Josephine Saenz ter imel z njo štiri otroke. Josephine, hčerka

konzula v Cubi, je imela drugačne nazore kot Wayne, ki je rad pavaljan, silovit in nepriljen. Leta 1944 sta se ločila. 1946 leta se je poročil z Esperanza Baur, mehiško igralko, ki jo kliče Chata (pomeni dekle, ki ima prifrknjen nos). Ker je preveč delal in bil premalo doma, sta se spila in ločila.

Po prvi ločitvi je bil nekaj mesecev ves iz sebe. Ko ga je pa Chata zapustila, je prišel k nekemu prijatelju ter se zjokal. Potem so ga vprašali, če se misli še poročiti. »S tem je konec«, je žalostno odkimal. Čez nekaj časa pa se je nasmehnil: »Ah, vraga, saj me poznate. Najbrž bom še večkrat storil to neumnost.« Zarko Petan

PEŠ MINUT PO PO NOCI

Je naslov novega nemškega filma, ki so ga sestavili iz starih nemških, ameriških, ruskih, angleških in japonskih vojnih tednikov, pa tudi iz amaterskih posnetkov, ki so si jih nacisti privoščili za svojo zabavo. Film kaže vzpon in padec Hitlerja in njegovega Reicha. Cenzura je seveda izrezala vse scene, ki kažejo, kako se nacistični veljaki zabavajo s svojimi priljubljenimi. Prav tako je odstranila preveč intimne posnetke iz Hitlerjevega privatnega življenja in

Cenzorji so iz filma izločili tudi ta posnetek, ki kaže Hitlerjevo ženo Eva Braun z otrokom, za katerega domnevajo, da je njun nezakonski sin

seveda vse, tudi najmanjše dokaze nemških grozodejstev v okupiranih deželah.

H koncu se to, da filmski kritiki ne verjamejo v uspeh tega filma v Nemčiji. — Po zadnjih vesteh pa so predvajanje filma sploh prepovedali — zaradi protestov in bojazni, da se kul nazizma ne bi ojačal.

»KOMU ZVONI« IN »V VRTINCU«

Brali smo razveseljivo novico, da je slovensko Podjetje za razdeljevanje filmov odkupilo ameriški film po romanu Ernesta Hemingwaya »Komu zvonijo« (igrajo Gary Cooper, Ingrid Bergman, Katina Paxinos) — podjetje Jugoslavija film v Beogradu za ameriški film »V vrtincu« (Vivien Leigh, Clark Gable, Olivia de Havilland in Leslie Howard). O obeh filmih homo podrobneje še pisali.

Takšen je dom otočanov. Zakonski par se skraja le s težavo vživi v skupno življenje

poročena samo z drevesci in grmovjem, les je redkost in zato drag in življenje rudi ni poceni. Kdor hoče tu živeti in umreti, živeti in delati, mora biti rezan iz trdega kamna. Za mehko ni prostora. Vsa je sebi najbliže in gorje temu, ki je slab ali brez poguma ali ebupuje. Gotovo bo propadel.

Dežela, kjer žive junaki tega filma, pravzaprav ni dežela, marveč otoček, ki se samo nekaj metrov dviguje nad rečno gladino. Hlaka stoji kot v prazgodovinskih časih na kolen in je ob deževnih dneh dosegljiva samo s čolnom. Je majava in primitivna, brez tekoče vode in

Režija in kamera sta odlični in predstavljata vrhunsko stvaritev, ki jo lahko merimo tudi z evropskim ali svetovnim merilom.

Glavne vloge imata v prvi generaciji Tita Merello in Artur Gracia Buhr, v drugi pa Mario Passano in Graciela Lecube.

Tudi v svojem najnovejšem filmu »Miss Sadie Thompson«, po Maughamovi noveli, pleše Rita Hayworth več temperamentnih plesov. Obetajo, da bo to njen najboljši film doslej.

Bralci so nam pisali, naj jim povemo kaj o igralcu iz »Rdeče čarovnice« in »Velike reke« — zato nekaj besed o Johnu Wayneu. Bivši nogometaš igralca srednjih let z velikim nosom in zaspanimi očmi, ki je svoje največje veselje našel v igranju pokra in na barskem stolčku, je prevelik tradicijo Hollywooda s tem, da je še kar naprej največja privlačnost za blagajne filmske industrije.

46-letni John Wayne ni noben lepoteč, je pa možak, kar ga je. Kot sam pravi, ne igra, marveč »reagira«. Samo kakih petnajst do dvajset njegovih vlog je boljših od povprečne kavbojske kreacije.

21 let je Wayne junaki v »western« filmih, ne da bi ga resni filmski kritiki upoštevali. Izjema je bila, ko je igral Ringo Kida v Fordovi klasični kavbojski »Poštna kočija«. Leta 1950 pa je dobil nagrado ameriške Academy Award za vlogo seržanta v filmu »Sands of Iwo Jima«. Tedaj so se tudi kritiki začeli resneje baviti z njim.

Spremembe pri Bosna-filmu

Filmska proizvodnja BiH je v zadnjem času precej zastajala, v glavnem zaradi organizacijskih oblik, ki so preživele same sebe. Zavoljo tega so reorganizacijo sprejeli kot nujen ukrep za nadaljnji razvoj. Ustanovili so komisijo, v kateri so predstavniki republiškega sveta za kulturo, podjetja Bosna-film in Združenja svobodnih filmskih delavcev v Sarajevu. Do srede decembra t. l. bo komisija do podrobnosti predložila celotno reorganizacijo in dala ustrezne predloge.

Videti je, da bo upoštevala samoupravljanje in neposredno udeležbo svobodnih filmskih delavcev v proizvodnji. V sestavi podjetja Bosna-film, ki je bilo doslej edino podjetje za proizvodnjo filmov v LR BiH, bi osnovali dve ločeni podjetji, eno bi razpolagalo z vsemi tehničnimi sredstvi sedanjega podjetja, drugo pa bi bilo producerski center, v katerega bi prišli vsi svobodni filmski delavci po sistemu pogodb in bi se ukvarjali v glavnem z umetniško-ustvarjalnim delom. Nedvomno bo center omogočil popolnejšo udeležbo vseh svobodnih filmskih delavcev, česar doslej ni bilo. O sami organizaciji tega centra pa so mnenja deljena: nekateri menijo, da bi moral tesno sodelovati z umetniškim svetom podjetja Bosna-film, drugi pa menijo, da je treba center organizirati kot kulturno ustanovo, podrejeno republiškemu svetu za prosveto in kulturo.

Te dni bodo producerski center končno osnovali. Njegove naloge so precej točno določene — smetati bodo kulturne, poljudno-znanstvene, šolske, dokumentarne in reklamne filme. Center bo vodil direktor, ki se bo ukvarjal z organizacijskimi vprašanji, medtem ko bodo čisto umetniška vprašanja sodila v pristojnost umetniškega kolegija — sveta, kjer bodo poleg filmskih delavcev zastopani tudi ostali javni in kulturni delavci. Finančna sredstva za proizvodnjo filmov bodo zagotovila podjetja in ustanove.

Filmski delavci BiH so prepričani, da bo ta reorganizacija omogočila občutno cenejšo in boljše kvaliteto.

STRADIVARIJEVKA V LJUBLJANI

Uredništvo je prejelo naslednji dopis: V zadnji številki vašega lista sem čital članek z naslovom: »Slovenski Paganini«. Doma imam violino z naslednjo adresno v njeni notranjosti:

Antonius Stradivarius Cremonensis Faciebat Anno 1723, ki sem jo pripraviljen posoditi našemu virtuozu, seveda, če bi mu odgovarjalo.

S spoštovanjem
Janko Kos,
Ljubljana, Resljeva cesta 22

Edinole

ZLATOROG

TERPENTINOVNO MILO

VAM ODSTRANI VSE MADEŽE IZ PERILA IN TKANIN

ŠPORTNI KOTIČEK

Kadar je na velikem stadionu v Wembleyu velika mednarodna tekma, je v poročevalskih kabinah pravi Babilon. Pri tekmi Anglija: Madžarska je poročalo petnajst reporterjev v petrajskih jezikih. Tako so hoteli brbrati, da sami sebe niso razumeli. Po tekmi so se vsi hkrati prestrašili, če niso morda v naglici »zašedeli« napačne mikrofone. Lahko si predstavljate, kako bi bilo, če bi Francoz oddajal za Nemce, Madžar pa bi bobnal svojih šest golov — recimo — v Urugvaj...

»Srečen sem, da sem zmagal,« je rekel Argentinec Juan Manuel Fangio, ko so ga po zaključeni etapi velike mehiške dirke Carrera Panamericana razglasili za zmagovalca. Zmago si je priboril z velikim športnim avtom Lancia v času 18:11:00. V osemnajstih urah predikati 3077 km, četudi v petih etapah — to zares ni mačji kašelj. Zato pa je bila tudi cela vrsta nesreč in zmagovalcec Fangio je pripomnil: »Vesel sem vsekakor, ampak tudi žalosten, ker se je smrtno ponesrečil moj prijatelj Felice Bonetto, ki bi bil gotovo zmagal.« — 50-letni italijanski dirkač Bonetto je na tretji etapi treščil v mestecu Silao v kamelaber in obležal na mestu mrtve.

Zmago madžarske nogometne enajstoričnice nad Angleži v Londonu je skorajda skahal neljub dogodek. Na častnem me-

stu se je ves čas tekme vila — stara madžarska zastava, ki je onstran železne zavese že štiri leta ne pozna več. Ko so Angleži zvedeli, da so ga polomili, je bilo že prepozno. Z neprijetnimi občutki so pričakovali komentarjev, pa se je vendarle dobro izteklo.

Kapetan madžarske enajstoričnice Puškas je dejal novinarjem: »Opazil sem jo takoj, pa sem si mislil — pač nimajo druge na zalogi.« Nek uradnik uprave wembleyskega stadiona je stvar pojasnil: »Poiskali smo jo v priročniku, ki pa je menda že malce zastarel in naša delavnica nam jo je po tisti sliki izdelala.« S. Rous, tajnik Nogometne zveze je bil hud: »Kaj moremo mi za to, zakaj jih pa tolikokrat spreminjajo.«

Tisti, ki so se ga najbolj bali, je pa molčal — madžarska ambasada v Londonu. Kdo ve, ali bi molčala tudi v primeru, če ne bi zmagali — gotovo bi bila takrat napačna zastava kriva poraza!

Angleži se žalujejo. Kaj ne bi? Vzemimo samo denarno plat. Vstopnice so bile že davno razgrajbljene in zadnji dan pred tekmo z Madžari so jih prodajali po deset funtov. Se huje je, da so na domačih tleh izgubili prvič po 90 letih. Ne, še nekaj hujskega je! Poraz 6:3 je bil hkrati najhujši, kolikor jih je doživela Anglija v zadnjih 72 letih.

IZ MOJEGA MESA IN ČREV NAPRAVITE KLOBASE, IZ MOJE GLAVE IN NOG TLAČENKO, SLANINO, STOPITE V MAST.

KOŽO PA PRODAJTE »KOTEKSU«! KI PLAČUJE NAJVIŠJE DNEVNE CENE.

ZVITOREPČEVE DOGODIVŠČINE

»KAKOV BRAT JE PRIPEL PUTNICA, DA SE NISO ZALO«
»PUTNICA ZA NJIM...«

GLEJ-GLEJ, KAKO ENO-STAVEN PATENT... NO, KAJ BO PA SEDAŽ? ZDI SE MI, DA BO UBOGI GRAŠČAK ZO-PET TEPEM...

KAR POIŠČI SI GA, NIČVRED-NEŽ!

NA! NA! NA! TO IMAŠ, TRMOGLAVECI! NA! BOŠ ŽE Povedal... NA!... KAM SI GA SKRIL?

SEDAJ NE VIDI IN NE SLIŠI... TO JE EDINA PRILOŽNOST, DA SE IZMUZNEŠ IZ TEGA NESREČNEGA KRAJA

ZVITOREPEC SE JE SREČNO PRIPLAZIL IZ JEČE...

»UH! SEDAŽ VEM VSE... V TRETJI HODNIK NITI HODIL NE BOM, SAJ VEM, KAM PE-LJE... KAR VEN ZLEZEM...«

»UH... MALO JE MANJ-KALO... NE BI RAD PRI-NEŠ TISTEMU ČAPINU V KREMLJE...«

KAKO NEKI GA BOM UGNAL?... SAM NE BOM ZMOGEL...

HEJ, ZVITOREPEC, KJE PA HODIŠ? IN KAKO SI BLEDI! KAJ TI JE?

NAJDEJ SEM SE, SEDAŽ SI PA SEŠTAVIM NAČRT PO KATEREM MI PADE TISTA MRCINA V PEST. LAKOTNIKU NE Povem NIČESAR... PRESENETIL BI GA RAD.

ŽE VEM... DA, DA, PRAV-TAKO BOM STORIL... TA-LE VRV BO ŽE DOBRÁ... SE KAVELJ IN MALO ŽICE POTREBUJEM...

LAKOTNIK!!!

STOPI V VAS IN PRIPELJI NEKAJ HIRAB-RIH MOŽAKARJEV, KI BODO Z NAMA ČARALI DUHOVE... ČE NE BOVA NOČOJ OPREZNA, BOVA OSTALA OBA BREZ GLAVE...